40րդ ՏԱՐԻ ՇԱԲԱԹ 1/14 ՕԳՈՍՏՈՍ 1909 ԹԻՒ 1440

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

ԽՄԲԱԳՐԱՏՈՒՆ
ՊՈԼԻՍ, ՊԱՊԸ—ԱԼԻ ՃԱՏՏԷՍԻ
Էպուսուուտ (Սէֆէթճի) փողոց թիւ 38

BUREAUX DU JOURNAL HAÏRENIK
Avenue de la Sublime-Porte rue Eboussuoud No. 38
CONSTANTINOPLE

10 ՓԱՐԱ

ՀԱՅՐԵՆԻՔ
ՕՐԱԳԻՐ

ԲԱԺԱՆՈՐԴԱԳՐՈՒԹԻՒՆ

Պոլսոյ համար	300 թիւ	75 ղրշ.	Մէճիտ
» »	150 »	40 »	»
Գաւառներու	300 »	100 »	»
»	150 »	50 »	»
Օտար երկիր	300 »	25 ֆրանք	
Ռուսիա	300 »	10 ռուբլի	

(Միւս պայմանները տեսնել 4րդ երեսը)
Խմբագրութեան ուղղուած նամակ կամ այլ գրութիւն ետ չի դարձուիր։

درعلیه‌ده باب عالی جاده‌سنده ابوالسعود سوقاغی نومرو ۳۸
«هایره‌نیك» غزته‌سی اداره‌سنده

10 ՓԱՐԱ

ԱՆԳԼԻԱ
ԵԼՄՏԱԿԱՆ 16,000,000Ի ԲԱՑՈՎ ՄԸ

Յառաջիկայ երկուշաբթի կը վերսկսին Անգլիական Խորհրդարանին մէջ պիւտճէին վիճաբանութիւնները։ Մենք կը դառնանք այսօր այդ խնդրոյն, որովհետեւ Ազատական կուսակցութիւնն այս անգամ անհաւասար քայլ մը եւս առնելով ընկերական անիրաւութեանց աստիճանական դարմանման շաւղին մէջ, կը ներկայացնէ ընդունիլ տալ շատ կենսական սկզբունք մը տուրքերու բաշխման մէջ։ Ամենապարզ սկզբունք մը, որ շատ մը ուրիշ պարզ ճշմարտութեանց պէս, շատ ուշ, բայց վերջապէս կը յաղթանակէ։

Ազատական կուսակցութիւնը, հակառակ իր բոլոր խնայողական, ժուժկալ, խաղաղասէր ոգւոյն, կը գտնուի համդէպ 16 միլիոն ոսկիի բացի մը առջեւ։ Տեղը չէ հարցնել թէ ինչպէս գոյացած է այդ ահագին բացը։ Թող բաւէ գիտնալ թէ օգտակար ծախքերէ յառաջ եկած բաց մըն է։ Լեցնելու է այդ վիհը։ Այսպիսի պարագայի մը մէջ Պահպանողական կուսակցութիւնը պիտի չմտածէր ուրիշ բան բայց եթէ տուրքերը աւելցնել մանաւանդ ուտեստի, ըմպելիքի, գլխաւորներէն, մէկ խօսքով, բոլոր այն բաներուն վրայ որոնք աղքատին բաժնին մէջ կը մտնեն։

Ազատական Նախարար մը, աւելի քան տարի առաջ, երկար մտածումներէ յետոյ, յաջողած էր իբր բանաւոր եւ արդար ընդունիլ տալ ժառանգուած հարստութեանց վրայ յառաջատուական տուրք մը, որ կոչուեցաւ նաեւ մահուան տուրք։ Պետութիւնն է որ անձի մը մահուան պարագային կ'ապահովէ անոր հարստութեան փոխանցումն անոր ժառանգորդներուն։ Պետութիւնն առով ծառայութիւն մը կը մատուցանէ. արդար է ուրեմն որ այդ ծառայութեան փոխարէն ինքն ալ տուրք մը առնէ։ Այս յառաջատուական տուրքը որ գումարին մեծութեանը համեմատ աճող կամ նուազող համեմատութիւն մը կը ներկայացնէ, կոչուած է կայծակի հասցուած հարուած մը ըլլալ մեծ ժառանգութեանց վրայ, եւ, թերեւս մէկ երկու հարիւր տարի չանցած, ծոյլ ժառանգորդ մը ըլլալն ալ մեծ բան մը չպիտի նշանակէ։ Պետութիւնը պիտի ըլլայ գլխաւոր մեծ ժառանգորդը։

Ցորչափ այս տուրքը միայն կար, անգլիացի լորտ մը կրնար հոգ չընել, քանի որ իր կենդանութեանը պիտի վայելէր իր հարստութիւնն ամբողջապէս։ Ազատական կուսակցութիւնն հիմա իր պիւտճէին ալ գինքը ոչ նուազ ծանր տուրքի մը կուզէ ենթարկել։ Անաչառ ճշմարտութիւնն է որ այս անգամ կուզէ մատ առ մատ ձեռքէն առնել։ Ելմտական նախարարը, Լոյտ Ճորճ, իր մէկ ճառին մէջ հետեւեալ օրինակը կը յիշէ, իբրեւ իր նոր տուրքին արդարացումը։

Գոլֆինճ անուն շէնք մը, որ կը պատկանի Ուէսթմինսթըր Դուքսին, կը վճարէր տարեկան վարձք 350 ոսկի մինչեւ 1903։ Նոյն այդ շէնքին վարձքն այսօր, այսինքն վեց տարի վերջը, բարձրացած է 4000 անգլ. ոսկիի։ Ասոր կ ճոխութիւն մը որ կարծուած է, շատ դիւրաւ ձեռք բերած է առանց իր եւ կամ իր մարդկանց կողմէ ո և է աշխատութիւն մը թափուած ըլլալու։ Նոյն երեւոյթը կը տեսնուի նաեւ այն հողերուն վրայ, որոնք արտ էին առաջ եւ որոնց վրայ շէնքեր շինուած են յետոյ մօտակայ քաղաքներու ընդարձակման հետեւանքով։ Այս անաշխատ ճոխացման օրինակները կը տեսնենք անշուշտ ամէն երկրի եւ մանաւանդ քաղաքակրթեալ երկիրներու մէջ, բայց Անգլիա, այս տեսակէտով, կը կազմէ անաշխատ ճոխութեան որրանը։ Եւ այս բնական է։ Անգլիա, որ երբեմն գեթ մասամբ երկրագործական երկիր մըն էր, դուռ ճարտարարուեստական երկրի մը վերածուելու շաւղին մէջն է։ Մեծ քաղաքներն իրարու հետ կցուելու վրայ են, այնքան իրենց ամէն կողմ երկնցած ճիւղերն ամէն օր աւելի կ'երկարին ու կ'երկարին։ Արտերը շէնքերու տակ կ'անհետանան, ելեքտրական թրամվէյի գծեր կը միացնեն հեռաւոր գիւղերը, բայց շատ չանցած՝ այդ երկու գծերուն երկու կողմն ալ տուներ կ'սկսին բարձրանալ, այնպէս որ ա՛լ հնար չըլլար գիտնալ թէ գիւղ մը կամ քաղաք մը ուր կ'սկսի և ուր կը լմննայ։ Անգլիացի մը ինձ կ'ըսէր որ ամէն տարի Անգլիա շինուած գիւղերը կը ներկայացնեն՝ իբր շէնքի թիւ, ամբողջ Պոլիս մը։ Այս բաղդատութենէն կրնանք հետեւցնել թէ ինչ արագութեամբ Անգլիոյ հողին երեսը սկսած է շէնքերով ծածկուիլ։

Այս բոլոր շէնքերուն, հողերուն գնոյն բարձրացումը կը կազմէ ճոխութիւն մը՝ առանց սեփականատէրին աշխատութեան ստացուած, բայց ճշմարտութիւնն այն է թէ տեղւոյն հասարակութեան ճիգերովն է որ այս հարստացումը կրցեր է գոյանալ։ Ինչ որ անաշխատ ճոխութիւն մըն է սեփականատէրին համար, բաւ ինքեան բոլոր ժողովուրդին յոգնութեանց արդիւնքն է։ Ասկէ կը հետեւի թէ սեփականատէրին այդ ճոխացումը զուրկ է օրինաւոր և բանաւոր հիմէ և պէտք է վերադարձուի, տուրքի ձեւին ներքեւ, նոյն այն ժողովուրդին որ ստեղծած է զայն անուղղակի կերպով, շինելէ, զոր օրինակ, յառաջ բերած բազմամարդութեան, շինելէ ճարտարարուեստական գործարան, կամուրջ ու կամնոյ պահպանման, ևն. ևն., երեւոյթներ դուրս անհատ մը առանձին և ինքնիրեն չկրնար իրագործել։

Ազատական կուսակցութիւնը կը խորհի թէ հողատէր մը այսուհետեւ կարեւոր մաս մը հանելու է պետութեան, այսինքն, պետութեան միջոցաւ ժողովուրդին, այն գնոյ բարձրացումէն որ ապագային մէջ պիտի գոյանայ, և որուն բարձրացման համար յայտնի է թէ հողատէրն ինքնին անձնապէս աշխատած չէ։ Հաւասարութիւն հասարակաց երազ մըն է, բայց ընկերական դրութիւններ արդիւնքը անուրջ մը չէ։ Ահա այսպիսի արմատական բարեփոխութեան մըն է որ Ազատական կուսակցութիւնը կուզէ ձեռք բերել հարկատու եղած գումար իր յառաջիկայ տարուան 16 միլիոնի բացը գոցելու համար։

ՕՐԸ ՕՐԻՆ
ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ԱՊԱԿԱՆՈՒԹԵԱՆ ՕԳՈՒՏՆԵՐԸ

Կարդացած եմ չեմ գիտեր որ գերմանացի փիլիսոփայի մը դժուարահասկնալի մէկ գրքին մէջ թէ մարդ մը մինչեւ որ ապականութենէ չանցնի չկրնար ճշմարիտ մարդ ըլլալ։ Ասկէ կ'ըսէ, ասիկա գիս սրտմտեցուց, ապականութեան միջոցով մաքրուիլ — ինչ անիմաստ խօսք և ինչ անբարոյական մտածութիւն։ Գիրքը սրահ մը քովէ հեռուն նետեցի։ Օր մը մտածեցի և գիրքը վերստին ձեռք առի։ Մէկ օրուան միջոցին սրտմտութիւնս իջած էր և բանաւորութիւնս բարձրացած։ Նախ գիտեցի թէ կ'ըսէր, ապականութենէ անցնիլ, ճիշդ ինչպէս պիտի ըսէր, չէ՛ անցնիլ, դեռ մնալ։ Ձեր ըսեր հոն մնալ, և այս գիտութեանս վրայ ա՛լ բոլորովին խոնարհեցայ սոյն գերման փիլիսոփային։

Ճիշդ տասը պէս կը խորհին, երեկ, մեր բոլոր փաթթոցաւորները որ կը զարդարեն Մէջլիսական ժողովին սրահը։ Երբոր Հանրային Աշխատանաց նախարարն առաջարկեց 18 երկրաչափ զրկել Եւրոպա, ամսական 300 ֆրանքով, մեր բոլոր մեպուսները սքանչացումով մը այս թիւը կրկինին համեցին։ Իսկ երբ Կրթական գործոց նախարարը 20 հոգի զրկելու առաջարկութիւնն ըրաւ, ժողովը բարձրացուց զայն 100ի, բայց բարկութենէն պոռալով թէ ինչո՞ւ հնար չէ կայ 1000 հոգի զրկելու։

Ո՞ւր է զրկած տեղերնին ասոնց։ Թանձն որ դիտել ինչ կերպով կ'ուղղեն աշակերտներն ուսանողներն առ հասարակ և մանկավարժները ի մասնաւորի Եւրոպայի համալսարանական քաղաքներու մէջ, անօգուտ չի համարեր դառնալ կառավարութիւնը։ Կրնան, կ'ըսէ, փճանալ մարմնապէս և մտաւորապէս եթէ վրանին հսկողութիւն մը չկազմակերպենք։ Այս բոլորովին ճիշդ գիտողութիւնը մտքս բերաւ, սակայն, Գերմանացիին բառարանական առածը։ Եւրոպական ապականութիւնէն ինչքան անօգտակար է մանկավարժական ուսանողի մը, որպէս զի Եւրոպական ապականութիւնը անոր մարմնոյն ու մտքին մէջ մտնելով անկէ դուրս հանէ ապականութիւնը, այնպէս գիտական համեմատութեամբ մը որ այս վարձէն դուրս ելած ուսանողը ճիշդ մեր ուզած մարդը ըլլայ, թէ մանկավարժական թէ եւրոպական, մեկնի թէ՛ փաթթոցաւորներուն թէ՛ գլխարկաւորներուն. որովհետեւ, վերջապէս բոլոր հարցը այդ է։ Դիտա՞ծ էք որ բոլոր մանկավարժական ուսանողները կ'ակնին քաղաքակիրթ իրենք զիրենք Եւրոպական ապականութեան ընդդիմանալուն մէջ։ Անտարակոյս այս ըմբռնումը սխալ է, բայց ինչպէս լուծել հարցը։

Անգութ սանձածուած . . .

ՍԱԵԳՏԵՆ

ՄԵՐՍԻՆՈՅ ՎՐԷԺԽՆԴՐՈՒԹԻՒՆԸ

ՄԵՐՍԻՆ, 24 Յուլիս 909

Դժբախտ Ատանայի աղէտէն և հետեւանք պէտքերէն անմիջապէս վերջ, մինչ Նախկին պաշտօնէութիւնը հոս էր՝ կառավարութեան կողմէն գիշեր մը Հայոց գերեզմանատունը պատուած և քանի մը նոր գերեզմաններ բացուած էին, թաղուած ամբաստանեալներ գտնելու համար, սակայն սոյն տապօրէն արտաքին պէտքեր ի վերև ելած և փոխանակ ամբաստանելի իրենց աչքերուն առջեւ գտան կիսամաշ մարմիններ, կմախք գլուխներ որոնց աչքի խոռոչներէն կարծես պահապանութեան բողոք կը արտաշնչէին— յանցանքն ամբաստանողներուն մէջ ձեռքերուն պէտք։ Իրենց սոյն կոյր և անտարամարդի հասարակքին և ընդհանուր կրօնքներու մէջ անհերքելի յանդգնութիւն ու մեծերը դէմ անարգանք լինելը՝ պատասխանատութիւնը հետապնդած էր ուղղակի Ներքին գործոց նախարարութեան՝ որմէ հրահանգ եկած էր Ատանայի կուսակալին սոյն տարօրինակ արարքը սաստելու համար։ Արդէն խուզարկութիւնը ատոր էր վինչ որ բաղադրող կերպով գլուխ գրուած էր, և ինչպէս կ'երեւակայուի արդէն, Հայոց դէմ եղած ամբաստանութիւններու չեղծալին մէջ օտարին էր ուրիշ օտարներու պէս ժամանակ։

Սակայն երկու օր առաջ սոյն անհիմն ամբաստանութիւնը գործադրողներէն մին դաժ գնաց մնացած երկիրը ծնած հրատարակութեան մը. մեռելները գերեզմանէն դուրս հանող երկրասարդ Թուրքը մը սոյն խմբուած տարօրինակ հետեւեալ օրէն արդէն տասնեակ վախցած էր և երիտասարդ թուրքը յուղումէն օր քան օրէ կը ծիւրէր անկողնոյ մէջ։ Վերջապէս չկրնալով համբերել խոստովանած էր իր սոյն արարքը, և երեք օր չարունակ գերեզմանէն տարուած էր կառքով իր մտքած անմեղ գերեզմաններու սարսափներէն թաղուելու խնդրելու. բայց ի զո՛ւր, իր սրտմտի վախճանը գտաւ։ Հրաշքի և յոյզերու թեան դարու մէջ ենք. սակայն երկինք կը լռեն, սուրբերու պատկերները, եկեղեցիներու սրբավայրերը, ամենայն Աստուծոյ տաճարը կը պղծուին, կրօնքը, եղբայրութիւնը արդարութիւնը առանձին կ'ըլլան, իսկ անապաշխարութիւնն է որ սքանչելի և արդար հրաշքներ կը ստեղծէ երբեմն, ա՛յնքան վրիժառու որ իրեն սոյն ոճրագործութիւնը ոչ եւս կրնայ պատմել։ Կեցցէ համաօրը որ խղճէ աւելի գեր ունի մեր կարելի եղբայրութիւններով. եղեռնագործներ մնացած էր, ո՛չ թէ խղճի կեղծաւորներն այլ ուրուականի երկիւղէ ընդարմացած. և արդէն խիղճերը համեմատ բաշխումն ամբարտակ ահաւոր մը ենթարկուած են, ինչ որ օրական գնալիք կ'ապացուցանեն։

Գ. Ս. Գ.

ՕՍՄ. ՄԵՊՈՒՍԱԿԱՆ ԺՈՂՈՎ
133րդ ՆԻՍՏ

ԻՆՉԵՐ ՊԻՏԻ ԸԼԼԱՆ ԱՅՍ ՏԱՐԻ

ԱՆԱՏՕԼՈՒԻ ՀԱՄԱՐ ՕԳՆՈՒԹԻՒՆ

ԿԱՄՈՒՐՋԸ ԿԸ ՇԻՆՈՒԻ ՎԵՐՋԱՊԷՍ

Ժամը 3ին սկսաւ ժողովը և անցեալ նիստին ատենագրութեան վաւերացումէն ետք, կարդացուեցաւ Եպարքոսին մէկ գիրը, որով կը ծանուցանէր թէ Կայսրը արտօնած է Խորհրդարանը երկարաձգել շաբաթ մըն ալ, այսինքն մինչեւ Օգս. 8ի շաբաթ օր պիտի տեւէ և պիտի փակուի։ Նախագահը կարդաց այս շաբթուան մէջ քննուելիք գործերուն ցանկը։

Օրակարգն էր ներկայ տարուան Ելմտացոյցին օրինագիծը։

Այս օրինագիծը որ կը ներկայացնէ Կայսրութեան ելմտական վիճակը և այս տարի նոր մտցուած բարեփոխութիւններն ու առաջիկային ըլլալիք փոփոխութիւնները, շահեկան ըլլալով, ամփոփ կերպով կը ներկայացնենք հոս։

1325 տարւոյն համար պետութեան ամբողջական ընդհանուր ծախքերն են 3 միլիառ 52,831,172 ղրշ., իսկ հասոյթ գնահատուած է 2 միլիառ 507 միլիոն 896,200 ղրշ.։

Այս տարի պիտի շարունակուի գանձել բոլոր ծանօթ և ցարդ ընդունուած տուրքերը, որոնցմէ դուրս ո՛վ որ նոր տուրք մը կամ փոքր մը գանձելու հրաման տայ, օրէնքի խստութեան պիտի ենթարկուի։

Ցարդ սահ. հրկէն ամէն կալուած գանձուած ամէն տեսակ տուրքերը սպառելու, ջնջելու կամ բարեփոխելու պէտքին մասին քննութիւն կատարուելով, այդ առթիւ օրինագիծներ պիտի յանձնուին Խորհրդարանին, ներկայ տարւոյ նոյեմբերին. սակայն այդ տուրքերը պիտի գանձուին մինչեւ Մարտ։

Ամէն տեսակ ելեւմուտները և պետական գանձուն յատուկ հասոյթները չեն կրնար գործածուիլ կամ ծախսուիլ պետական չնախատեսուած ծախքերու կողմէ։ Ասկից զատ ծախսուելիք պետական շարժականներու և միւս կալուածներու և ամէն տեսակ յաւելուածական ծախքերուն պիտի գանձուին։

Այս տարուան մէջ գանձուած հասոյթները և եղած ծախքերը պիտի հաշուուին տարուոյն ելմտական դրութիւնը։ Սակայն՝ գործի անջեռներ, հաշիւները մաքրելու, պահանջները հաստատելու գործողութիւնը պիտի շարունակուի մինչեւ 326 Մարտի վերջը. իսկ հասոյթներու գանձման և ծախքերու վճարման համար ալ մինչեւ Մայիսի վերջը գործողութիւնն պիտի կատարուի։

Ելմտական նախարարութիւնը իրաւունք կրնայ, այս ելմտացոյցին մէջ նշանակուած ներկայ տարուան հասոյթներով միայն հաշուելու և 3 միլիոն ոսկին չանցնելու պայմանաւ, չափաւոր տոկոսով մը գանձային տոմսեր հանել, կամ առժամեայ փոխառութիւններ կնքել։ Միւս տարիներու հասոյթներուն չի կրնար ձեռք դպչիլ այս փոխառութեանց և գանձատոմսերու գործին մէջ։ Իսկ յաջորդ տարիներու ելմտացոյցին հետ կապ ունեցող ո և է գործողութիւն պէտք է Խորհրդարանէն հաստատուի և Կայսրէն վաւերացուի։

Ամէն պաշտօնատան յատկացուած ծախքը վերջնական ըլլալով, եթէ նոյնիսկ հասոյթները աւելի ըլլան, աւելի բան չի կրնար ծախսել։ Նոյնիսկ Ելմտական նախարարութիւնն ալ չի կրնար հրաման տալ։ Առաջիկայ տարուան ելմտացոյցին մէջ հաշուանկելու մասաւ ալ ծախք կարելի չէ ընել։

Ելմտացոյցին մէջ եղած թոշակի յաւելումները և զեղչերը Օգոստոսին պիտի սկսին գործադրուիլ. իսկ նոր պաշտօնեաներուն՝ իրենց գործի սկսած առնէն թոշակ պիտի առնեն։

Ելմտական նախարարութիւնը իբր յաւելուածական ծախք պիտի վճարէ կառավարական չլսուածներուն մէջ եղած բարեփոխութեանց հետեւանքով բացը մնացած պաշտօնեաներուն և զինուորականներուն բառ օրէնքի որոշուած թոշակները։

Անձնական Գանձու նախարարութենէն փոխանցուած 54,371,670 ղրշ.ի պարտքը պիտի հատուցուի Ելմտական նախարարութեան կողմէ կնքուելիք փոխառութիւնով մը։ Նաեւ, Ատանայի ու Հալէպի նահանգներուն համար իբր նպաստ և փոխառութիւն յատկացուած 25 միլիոն ղրշ.ը պիտի հատուցուի իբր յաւելուածական ծախք (բախսիսարը մունզամմե)։

Ամէն նահանգի ճամբաներու տուրքը նոյն նահանգին ճամբաներուն և կամուրջներուն շինութեան պիտի ծախսուի։ Բացի 20,000 ոսկիի յաւելուածական ծախք նշանակուած է այն ճամբաներուն կամ կամուրջներուն համար, որոնց շինութեան ձեռնարկուելով չէ լմնցած կամ անցական հասոյթները անբաւական են։ Սահմանակից նահանգներու հասարակաց ճամբաները պիտի շինուին նոյն նահանգներուն հասարակական ծախքով։

(Ճամբաներու վերաբերեալ այս հատուածը փոքր վիճաբանութեան մը դուռ բացաւ։ Ելմտական նախարարը ըսաւ թէ հասոյթները միեւնոյն տեղը ծախսելը սա անպատեհութիւնը կ'ունենայ որ, նահանգ մը իր մէջի ճամբաները կը շինէ, բայց անդին և ընէ վրայ կը մնայ ըւրսի մեծ ճամբան։ Հետեւաբար առաջարկեց որ սահմանակից նահանգները հասարակաց ծախսեն հասարակաց ճամբաներու շինութեան ծախքը։ Այսպէս ալ ընդունուեցաւ։ Ճամբա պէյ յայտարարեց թէ կառավարութիւնը համաձայնած է ընկերութեան մը հետ, որ երկու տարուան մէջ պիտի շինէ Դանիս-Այտինի ճամբաները, և փոխարժէքը տարեկան տարի պիտի վճարուի նոյն նահանգային ճամբաներու տուրքէն. այդ ճամբաները, ըսաւ նախարարը, կառավարութիւնը 5-10 տարիէն հազիւ պիտի կրնար շինել։)

Ելմտական նախարարութիւնը պիտի գոցէ զինուորական և քաղաքային համայնական թոշակի Սնտուկներուն այս տարուան բացը։ Ասոր փոխարէն պիտի ջնջուի նախարարութեան՝ նոյն Սնտուկին ունեցած պարտքը։

Վերակազմուած ստորին-զօրայ գնդապետներուն՝ հողատարի և ասպետի ծախքը մէջը ըլլալով պիտի տրուի 3500 ղրշ. ամսական, ալայպէյներուն՝ 2500, հազարապետներուն՝ 2200, բաշ էյմիններուն՝ 1250, հարիւրապետներուն՝ 1100, թնդանօթ քեավթիպներուն՝ 1000, Ա. մուլազիմներուն՝ 900, Բ. մուլազիմներուն 800 ղրշ. ամսական։ Այս պաշտօնեայ ըլլալիք յաւելուածական ծախքերը պիտի հոգայ Ելմտական նախարարութիւնը։

(Այս յօդուածին ալ քննութեան ատեն հանիլ առաւ խումբ մը Հօճաներու կողմէ, որոնք շատ կը տեսնէին այդ թոշակները։ Պատասխանեցաւ իրենց թէ ասոնք անհրաժեշտ էին, և երկրին անդորրութեանը հետ կապ ունեցող խնդիր մըն էր այս, և արդէն թոշակները որոշուած են ստորին-զինուորութիւնը վերակազմելու եղող Իտալիայի Բօսնիոյ փաշայի կողմէ։ Դժուարաւ կարելի եղաւ զսպել իրենց աղմուկը, ուսնայ և ժողովը մեծամասնութեամբ ընդունեց եղած առաջարկը։)

Կարգապահութեան և չբաժնութեան թոշակներուն 500էն վեր եղած մասը ջնջուեցաւ։ Կարգապահութեան և չբաժնութեան թոշակ առնողներէն անոնք որ հինգ հարիւր և տարին ունին կամ նոյնչափ եկամուտ ունեցող մէկուն մը հետ ամուսնացած են, անոնց թոշակները պիտի կտրուին։ Ասկէ ետք չբաժնելի թոշակ չպիտի յատկացուի։ Երկրին բացառիկ ծառայութիւն մատուցանողներուն համար թոշակ առնողներուն առնականները պիտի կտրուին կամ պակսուին։ Սադէթներու, Շէյխերու և Իսլամ նուիրական քաղաքներու բնակչութեան յատկացուած թոշակները պիտի տրուին։ Միայն թէ, ելմտական նախարարին նախագահութեամբ յանձնաժողով մը պիտի կազմուի, որ պիտի քննէ կարգապահութեան, չբաժնելի, պետութեան սպասավորաց ծառայողներու, սադէթներու, շէյխերու, թէքքէներու, «անձնական թոշակ» անունով կոչուած, ինչպէս նաեւ ելմտական գանձէն հին հաշուաստան կոչուածներու տրուած ամէն կարգի թոշակները և անոնց առնելու պայմանները։ Այս քննութիւնը կատարելէ ետք, առաջիկայ ելմտացոյցին հետ միասին տեղեկագիր մը և ցանկ մը պիտի բերէ Խորհրդարանին, առաջարկելով զեղչեր կամ ջնջումներ։

1325 տարիէն սկսեալ մէաարիֆի հասոյթ որոշուած և յատկացուած է երկու-երրորդ, իսկ մէնաֆիի հասոյթ մէկ-երրորդ։

(Մէնաֆիի հասոյթին առթիւ Ելմտական նախարարը հետեւեալը յայտարարեց. «Անկից առաջ ժողովը առաջարկած էր որ Անատօլուի երկրագործներուն սերմնցու բաժնելու համար մէկ միլիոնի չափ վարկ մը գանուի։ Այս առթիւ կարգադրութիւն մը ըրած ենք։ 750,000 ոսկիի փոխառութիւն մը պիտի կնքուի Երկրագործական Պանքային անունով. կառավարութիւնը այս փոխառութեան հետ կապ չունի։ Սակայն Երկրագործական Պանքան այս գումարը իր սակաւ չորս տարին պիտի գանձէ կառավարութենէն, Մէնաֆիի հասոյթէն։ Հետեւաբար կ'առաջարկեմ որ, քուէի դրուի թէ չորս տարի Մէնաֆիի հասոյթն տրամադրելի ըլլայ այս գործողութեան համար»։ Ժողովը ընդունեց այս առաջարկը։ Միայն Խալիլ փաշա ընդդիմացաւ, ըսելով, սխալ պոռալ կ'ուզէր։ Ժողովականները իր ձայնը խափանելու ձեռքերը գրասեղաններուն զարնելով։ Ասոր վրայ զուարճալի փաշան բեմէն իջած առ յանդիմանական խօսքը նետելով ժողովին.— «Հա փաշա ծեծելու համա՞ր եկած էք թէ օրէնք շինելու համար . . .»)։

Միլքիէ և Անատօլական վարժարաններու ուսանողները Համալսարանի ուսանողներուն պէս թոշակ պիտի առնեն։ Աշխատելու արհեստից գիշերօթիկ վարժարանին համար հարուստի զաւակներէն 15 ոսկի պիտի առնուի, իսկ ցերեկօթիկի համար ինքնուրոյն ոսկի տարեկան։ Սուլթանիէի մէջ, ամէն աշակերտէ մէկ անգամ միայն ըլլալու պայմանաւ, իբր հաշուական արժէք 15 ոսկի պիտի առնուի. գիշերօթիկներէն 40, ցերեկօթիկներէն 10, ցերեկը հոն ճաշ ընողներէն 15 ոսկի, իսկ կէս-գիշերօթիկներէն՝ 25 ոսկի թոշակ պիտի առնուի։ Պոլսոյ և նահանգային կեդրոններու Իտատիէ վարժարանները ցերեկօթիկ զաւակները տարեկան 2 ոսկի, իսկ գաւառային վարժարանները՝ զաւակներէն մէկուկէս ոսկի պիտի առնուի տարեկան։ Իտատիէներուն գիշերօթիկի վարձքը 15-20 ոսկի է։ Աղքատները ձրի կ'ընդունուին 100էն 20 համեմատութեամբ։

(Այս յօդուածը անցեալ ամսուկ յարդդ։ Շատ մը երեսփոխաններ խառնաբաղաքներին Թէ տարիս կէժուէժեան սպառած հաղուած մին է։ Այդքանի ալոյդ համար բան մը չէ եղած, և այսպէսով օր մը թէ՛ վարժարանները ըլլան դոցուի աշակերտի սրահներն և թէ երկրին հանրային գործունէութ ամէն միւսաւ։ Եկեղեցական Նախագահը և Ցանձնաժողովը — պատասխանելին թէ տարին ընդունուած էր եկեղեցականներու եկեղեցւոյ մէջ, այժմ կարելի չէ ջնջել։ Բողոքները չարցան և ստորագրան։

Պահանջուեցաւ որ «տղաքները ծրի» են համար մը ուղղուի։ Նախագահը ընդունելով տարիս, համաձայնին վրայ աւելցուց «տղաքները ծրի կ'ընդունուին 100էն 20 համեմատութեամբ» ազդը։ Սակայն, խումբ մը ծնողականներ, մանաւանդ Եուսուֆ Բէյ, Ալի Ճէնանի, Մուսթաֆա (Հալէպ) էֆէնտիները՝ դառնակը բաղաքներին, պահանջելով որ չափ մը սահման մը չարուի աղքատ աղոց կրթութեան համար։ Սակայն Նախագահը և Նախարարը յայտարարեցին.— «Եղբա՛յր, Նախնական և լրացուցիչ (Րիւշտիէ) կրթութիւնը արդէն ծրի է. երկրորդականի ուսման համար ալ ամենէն աղքատները ծրի կ'ընդունինք, ալ ի՞նչ կ'ուզէք»։ Իրաւ է թէ ասիկայ չարաճակուեցաւ, սակայն փակուեցաւ հարցը վերի եղած սրբագրութեան ձեւով։

Այս տարի քաղաքականութեան կողմէ գանձուած և գանձուելիք եռանի Թէզքերէի տուրքը եկեղեցիի գանձուն կը պատկանի։ Գալ տարիէն սկսի սկսի գործադրուիլ Թէմէթթիւի տուրքին կանոնագիրը։ Նահանգային խորհրդակցութեանց յառաջ ըլլալ՝ ցոյց եկեղեցիին նախարարութենէն գանձուող գանձուած տուրքերը ներկայ Օգոստոսէն սկսեալ նոյն Թաղականութեանց սիսի Թաղուին։

325 տարիէն սկսեալ ճամբաներու տուրքը Պոլսէն օրականը 5 դշ.էն և Գաւառներէն՝ 3 դշ.էն սկսի հաշուեր։ Սելանիկ, Այտըն, Պէրութ, Սուրիա նահանգներուն և Երուսաղէմի ու Նիկոմիդիոյ գաւառներուն մէջ օրականը 5ական դշ.ի վերածուած է։

Զինուորական տուրքը անուանելու նուէրով տրուած 100էն 2 նիւթին մաքսատուրքը այս օրէնքին հրատարակութենէն սկսեալ ջնջուած է։

Եղիպտոս զրկուած ծխախոտին օխայէն առնուած 3 դշ.ի Րէֆիկէն 60 փարայի զեղչուած է։ Ցորեն ուրիշ տեղեր զրկուած ծխախոտներէն առնուած տուրքերը ջնջուած են։ Այս տուրքերը պիտի գանձուին միայն պօղչա ծխախոտներէն։

Թարաքէօյի կամուրջը նոր շինելու համար տրուելիք գումարը հայթայթելու տրամադրուած է Եկեղեցական Նախարարը, ակնեգծերի կամուրջներուն համար՝ 1326 տարիէն սկսեալ փոխարէն ցոյց տալով։

(Նախորդը՝ ծովին մէջ յայտարարելով թէ ընկերութեան մը հետ պայմանադրուած են նոր կամուրջ մը շինելու 237,000 ոսկի ծախքով։ Շինութեան ձեռնարկելու համար այս յօդուածին վաւերացման կ'սպասէ։ Ժողովը գոհ եղաւ որ Թարաքէօյի կամուրջին շինութեան մէջ գործ մը որ տոհմային քաղաքը գարու հնութիւն ունի, այնպէս գլուխ պիտի ելլէ այս տարի։)

Ցուլիսի անտառականները պիտի վաճառուին Ցանիկի տաժանաց եկամուտին համաձայն։

Եկեղեցական Նախարարը տրամադրած է փոխառութիւն մը ընել, ծախքերու և հասոյթներու միջև գոյացած բացը գոցելու, բարեկարգման հետեւանքով բացը մնացած պաշտօնեաներուն յատկացուած գումարները վճարելու, ներկայ օրէնքին մէջ յիշատակուած յաւելուածական ծախքերը հատուցանելու, և ապակեան երկրաշարժներուն մասին եղած համաձայնութեան համեմատ, նոյն ընկերութեան տալելիք գումարը հատուցանելու համար։

Ահա այս է Թուրքիոյ եկեղեցական ծրագիրը այս տարուան համար, որով երեկ վերջացաւ եկեղեցական հարցը՝ Խորհրդարանին առջեւ։

Նախագահը և Ժողովը շնորհակալութիւն յայտնեցին Եկեղեցական Ցանձնաժողովին որ ամէնէն անխոնջ և արդիւնաւոր աշխատողը եղաւ։

Ժամը 5ին փակուեցաւ Ժողովը։

«ԳԱՐԹԱԼ»

Երգիծական Պատկերազարդ Շաբաթաթերթ

Հրատարակել եղած է նոր երգիծաթերթ մը, Ճէմիլ Սամիհէն պէյի տնօրէնութեամբ։ Գալեմի նախորդ վարիչն իր շուրջը հաւաքած է Թուրք, Հայ և Ֆրանսացի կարող գրողներու խումբ մը, հրատարակելու համար Գարթալը, Թուրքերէն—Ֆրանսերէն ու Հայերէն—Ֆրանսերէն անջատ բաժիններով։

Տարեկան բաժանորդագրութիւն Պոլսոյ, գաւառի և արտասահմանի համար 30 ղրուշ միայն։

Հասցէ՝ Ալեարան Ճանբ, Ղալաթիա, Կ. Պոլիս։

Քաղաքական

ԹՈՒՐՔԻՈՅ ՄԷՋ ԵՐԿԱԹՈՒՂԻՆԵՐԸ

ՏՐԱՊԻԶՈՆԻՆ ԽՆԴԻՐԸ

Ներկայ ամսուս սկիզբը, իր նստաշրջանին մէկուն մէջ, Համբային Շինութեանց յանձնաժողովին առաջարկին վրայ, Մէջլիսական ժողովը իր օրակարգին մէջ անցուցած էր վճռագրութիւնը Ամերիկեան մը կողմէ ներկայացուած մէկ առաջարկին, որով Սըվասէն Անատոլու (Վանի կողմերէն մինչեւ Սամսոն՝ Երզրումէն և Սըվազէն անցնելով) նահանգներէն անցնող 2500 քիլոմեթր երկաթուղիի մը շինութեան արտօնութիւնը կը խնդրէր։ Այդ ձեռնարկուն քիլոմեթրական երաշխաւորութիւն չէր պահանջէր, որը ներկայ պարագային մէջ 25 միլիոն ֆրանք պիտի ըլլար. միայն փոխարէն յայտնած էր որ երկաթուղիի գծին խորքերէն կողմէն 20 քիլոմեթր չքնաղ մը մէջ գտնուած բոլոր հանքերուն շահագործումը իրեն յանձնուի։

Բանակին յանձնաժողովին Նախագահ գնդապետ Հալիլ պէյ առարկեց այն ընդարձակութեան դէմ որ կը ներկայացնէին այդ Ամերիկեան արտօնութիւնը, և շահագործելի հանքերը և որ Պաշտօնեայ չափ կը գտնէր…։ Ու ծրագիրը ծրագիրը ուսումնասիրութեան յղուեցաւ։

Արդ, Ֆրանքօ-Անգլիական գրամատներու սինտիքա մը Տրապիզոնէն Էրզրում գացող երկաթուղիի մը արտօնութիւնը խնդրելու վրայ է։ Այս ծրագիրը մեծ կարեւորութիւն ունի։ Արդարեւ, այն ճամբուն, որուն պիտի հետեւի այդ երկաթուղին, նոյն խոր ճամբան է այն կարաւաններուն, որոնք, Տրապիզոնէն մեկնելով, Էրզրումի կանգնին, Պայազէտ և Խոյէն ալ Դէհքան, և յետոյ մինչեւ Հնդկաստան երթալու համար։ Այսպէսով ամենէն հին առեւտրական ճամբաներէն մէկն է և եթէ երկաթուղին հաստատուելու ըլլայ՝ կենդանութիւն և զօրութիւն պիտի տայ այդ ճամբուն վրայ։ Բայց, ասիկա դատ, այդ ձեռնարկը ռազմագիտական անհուն կարեւորութիւն մըն ալ պիտի ունենայ։ Երզրում, որ Հայկական լեռնադաշտին կեդրոն վրայ կը գտնուի, այն կրպուած պահականոցն է որ կը պաշտպանէ դէպի Ռուսական Անդրկովկաս և Պարսկաստան տանող ճամբաները։ Գերմանացիները գայն ամբողջովին Թուրքիոյ և ինչ մըն ալ իրենց հաշւոյն, (եթէ այն Նիկոլայեցութեան ծրագիրը, որուն վրայ խօսի Ֆոսն Միկիբէր յաջողելու համաձայնութիւն ունի.—) և զօրաւոր մը գլխաւոր կեդրոն է։

Միայն թէ կայսրութեան ծայրագոյն սահմաններուն վրայ մեկուսացած է Պոլսոյ հետ, բայց հեռաւորէն և կարաւաններու կայաններէն ուրիշ կապ ունենալու։

Սակայն, Տիզ մարկը, Անդրկովկասեան երկաթուղին, որ Թիֆլիզէն Կարս կ'երթայ, կրնայ, քանի մը օրուան մէջ, Կովկասի բանակները և Թողանօթները փոխադրել սահմանագլուխին վրայ։ Բնականաբար, Ռուսիա այդ մեկուսացումին մէջ Թաւրիզի առաւելութիւն մը կը տեսնէ իրեն համար, Թուրքիոյ հետ ընդհարման մը պարագային։ Ուստի ջանացած է այդ մեկուսացման նպաստել։ Երբոր, 1902ին Գերմանացիները Պաղտատի երկաթուղիին համար արտօնութիւններ կը կատարէին, իրենց ծրագրին սկզբնական յառաջագիծը Փոքր Ասիոյ հիւսիսային մասէն կ'անցնէր, այսինքն՝ Էսկիշեհիրէն, Սըվազէն և Տիարպէքիրէն. և յառաջագիծը կը նախատեսէր նաեւ բազմաթիւ ճիւղեր, որոնք Սեւ Ծովու նաւահանգիստներուն պիտի միացնէին շինուելիք գիծը։

Ռուսիա մտադրութիւն ունենալ սկսաւ այնպիսի ձեռնարկի մը համար, որ պիտի կրնար Թոյլատրել Թուրքիոյ քանի մը օրուան մէջ բազմաթիւ զօրաբաժիններ համախմբել Երզրումի մէջ և Անդրկովկասեան սահմանագլուխին վրայ։ Անիկա թէ՛ Պոլսոյ և թէ՛ Պերլինի կառավարութեանց մօտ իր դժգոհութիւնը յայտնեց, և Գերմանացիները բարեխոհելով իրենց նախնական կողմի յառաջագիծը ուղղեցին, այսինքն՝ Գոնիայէն և Կիլիկիայէն պիտի անցնէր երկաթուղին։ Այս վերջին գիծն է որ հիմա շինուելու վրայ է։ Բայց ասիկա բաւական չէր Ռուսիոյ համար։ Մ. Զինովիէֆ, Պոլսոյ դեսպանը, Սադրազամին հետ, 1902ին, պայմանադրութիւն մը կնքեց. Սուլթանը յանձն կ'առնէր Սեւ Ծով յանգող ո և է երկաթուղի չշինել, առանց Ռուսիոյ համաձայնութեան և ռուսական դրամագլուխներու մասնակցութեան։

Այսօրուան ուրեմն, ոչխանութիւններ սկսելէ առաջ, պէտք է Ռուսական կառավարութեան հաւանութիւնը և 1902ի Զինովիէֆի կնքած պայմանադրութեան ջնջումը ստանալ։ Կը հաւատանք որ այս մասը բանակցութիւնները սկսած են արդէն։

Ալ անցած են այն ժամանակները, ուր Ռուսները և Անգլիացիները զիրար կը չափէին ամբողջ Ասիոյ դաշտին վրայ, Սիբերիայէն մինչեւ Ծայրագոյն Արեւելք։ «Մեծամասնական համաձայնութիւնը» որ Բօթիլ ու Լոնտոն բրտուկը մինչեւ Նեղոսի ափերուն վրայ կը ծաւալուի հիմա։ Այս «մեծամասնական համաձայնութեան» հիմն խաղ է Պարսկաստանի նկատմամբ երկու կառավարութեանց միջեւ համաձայնութիւնը։

ԿՐԵՏԱԿԱՆ ՀԱՐՑԸ

ԹՈՒՐՔԱԿԱՆ ՆՈՐ ՇՐՋԱԲԵՐԱԿԱՆ ՄԸ

Նախապէս ծանուցած էինք թէ նախարարաց խորհուրդին վերջին նիստը ամբողջապէս յատկացուած էր Կրետական հարցին առթիւ Բ. Դրան կողմէ եղած բողոքագրի զրութեան Հելլենական պատասխան-ծանուցագրին։ Խորհուրդը անբաւական գտած էր Յունաստանի տուած բացատրութիւնները և որոշած էր աւելի որոշ և աւելի վճռական բացատրութիւններ պահանջել։ Նախընթաց օր Մեծ-Եպարքոս, Ներքին, Արտաքին և Համբային կրթութեան նախարարները նիստ գումարած են Բ. Դրան մէջ, և կարծիքներու փոխանակութիւն մը տեղի ունեցած է բացատրութեան կարգոս կամ քննադատելի ինչ ինչ կէտերու վրայ։ Քիչ յետոյ հասած է Գաբրիէլ էֆ. Նորատունկեան, որ խորհրդակցութեանց մասնակցած է։ Մեր Թուրք պաշտօնակիցներէն մէկուն համեմատ՝ վճռագրուած կէտերէն մէկն է Մ. Ռալլիի այն յայտարարութիւնը թէ՝ 1882ի օրէնքին համեմատ՝ Կրետէի մէջ պաշտօնավարող Հելլենական սպաները բանակին ցուցակէն ջնջուած են և հետեւաբար Հելլենական կառավարութեան հետ ոչ մէկ կապ ունին։ Խորհուրդը ոչ գոհացուցիչ, ոչ ալ համոզիչ գտած է այս բացատրութիւնը։

Ցետոյ Մ. Ռալլիի յայտարարութեան այն մասը որ ամենէն աւելի ուշադրութեան արժանի եղած է՝ այն է ուր կ'ըսէ թէ՝ «Օսմ. Կայսրութեան մէջ գտնուող Հելլեն հպատակներուն վերաբերեալ հրաման տուած է թէ իրենց կրաւաւութեանց սահմանէն դուրս գտնուող գործերով չի զբաղին։», ինչ որ պաշտօնապէս ցոյց կուտայ թէ Հելլեն գործակալներուն նախապէս տրուած հրահանգները և այն կարելիութիւնը թէ իրենց դրդչական գործունէութեան դադարումը ժամանակաւոր է։ Հետեւաբար Օսմ. կառավարութիւնը աւելի որոշ և աւելի վճռական ապահովութիւններ կը պահանջէ։ Միեւնոյն զինուորութիւնը Նաեւ Մակեդոնիոյ մէջ «քաղաքական պաշտօն ունեցող 200 Հելլենական սպաներուն հետ կանչուելուն համար։»

Վերջապէս, Նախարարաց Խորհուրդը որոշած է Հելլենական կառավարութեան ուղղել նոր ծանուցագիր մը, աւելի ճշգրիտ յայտարարութիւններ պահանջող։ Այս ծանուցագիրը Նախընթաց երեկոյ հաղորդուած է Աթէնքի Օսմ. դեսպան Նաբի պէյի, Մ. Ռալլիի յանձնելու համար։

⁂ Իզմիրէն կը հեռագրեն թէ անցած հինգշաբթիէն սկսեալ պոյքօթ հրատարակուած է Հելլեն ապրանքներուն դէմ։

Զմիւռնիոյ նաւահանգստին նաւավարները Ցանաստանի դէմ պոյքօթ ընել սկսան։

Մ. ԿՐԻՊԱՐԻՍ Ի Բ. ԴՈՒՌ

Հելլենական դեսպան Մ. Կրիպարիս, դեսպանատան առաջին թարգման Նաւսէի հետ Բարձրագոյն Դուռ գացած է նախընթաց օր, և այցելութիւն տուած է Արտաքին գործոց նախարարին, որուն դիտողութիւններ ներկայացուցած է Հելլենական նաւերուն դէմ հրատարակուած պօյքօթին դէմ և գանգատ յայտնած է նաեւ Հելլեն քաղաքացիներու դէմ անպատեհ հալածանքներուն նկատմամբ։ Հելլեն դեսպանը խիստ կերպով բողոքած է նաեւ Ցանաստանի վեհապետին դէմ եղած անարգանքին համար, որովհետեւ Սամսոնի ժողովուրդը յունական վաճառականներուն մէջ կախուած Եօրկիոս Թագաւորին կենդանագիրները պատռած է։ Ռիֆաթ փաշա խոստացած է քննութիւն մը բանալ, յանցաւորները գտնելու և պատժելու համար։

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՊԵՏՈՒԹԻՒՆՆԵՐԸ

Բեռլինեան Զայթունկ Պերլինէն հեռագրով կ'ստանայ. «Մինչեւ հիմա Գերմանիա չէ հրաւիրուած Կրետէի կրետական հարցին առթիւ խորհրդակցութեան։

Գերմանիա և Աւստրիա-Հունգարիա հաւանականաբար պիտի մերժեն պաշտօնական պետութեանց համերգին մէջ մտնել, բայց ամենայն պիտի հաւանին խաղաղութիւնը պահպանելու բոլոր ջանքերուն ամեն լածման։

⁂ Թուրքիոյ վերջին ծանուցագիրը, կ'ըսէ Ժուռնալ տէ Տէպա, վերջնագիր մը բոլոր երեւոյթներն ունի և սակայն ոչ մէկ ճշգրիտ կը պարունակէ։

Մակեդոնիոյ մէջ գործող հրամանատարները Կրետէի խնդրին հետ կապ…նած է։ Ասոնց որոշ կերպով գանգատ մը բանաձեւելու, կը մեղադրէ կառավարութեան զինուորութիւնները։ Անիկա աւելի կը նմանի հանրային հաւաքոյթի մը կամ խորհրդարանական ժողովի մը օրակարգին, քան թէ պատասխանատու նախարարներու կողմէ պատրաստուած քաղաքական պաշտօնագրի մը։ Ասկից զատ, ինչպէս արդէն ըսած ենք, աւելորդ և անճարակ բան է օտար կառավարութեան մը իր ընդհանուր քաղաքականութեան մասին խրատական հայեցողութիւնները կամ պատրաստակամ համար որոշ յանձնառութիւններ պահանջել։ Նմանապէս անտրամաբանական բան մըն է ուղղակի Հելլէն կառավարութիւնը խառնել այնպիսի գործի մը մէջ, որով զբաղելու իրաւունքը բացարձակապէս միջնուած է իրեն։

Մենք բաւական կոպիտ կերպով պատասխանած ենք ժամանակին Հելլեն նախկին եղանակները և պաշտպանած ենք Թուրքիոյ իրաւունքները, որպէս զի կարենանք մեր կարծիքը յայտնել հիմա ալ Պոլսոյ դահլիճին վերջին ծանուցագրին վրայ. անիկա կը պատկանի այն կարգի գրութեանց զորս լաւագոյն էր բնաւ գրած չըլլալ։ Բնական է որ Մ. Ռալլի անմիջապէս կոչուած ըլլայ պետութեանց, նոյնքան բնական է որ ասոնք ալ որոշած ըլլան համամիտ չըլլալ Աթէնքի Օսմ. դեսպանին վերջին դիմումին։ Այս անհաճութիւնը ոչ մէկ տեսակէտով վնաս չպիտի պատճառէ Թուրքիոյ իրաւունքներուն, բայց անիկա անհրաժեշտ պիտի ըլլայ կայսութեան մասին ճշմարտութիւնը վերահաստատելու համար։

⁂ Գերմանական թերթերն ալ Ֆրանսական թերթերուն նման կը բանեցնեն։ Պերլինէր Լօգալանձայկըր և Նասիօնալ Զայթունկ պետութիւններուն կը պահանջեն որ կարգի գործունէութեան մը ձեռնարկեն Սելանիկի Գօմիտէին խելքը գլուխը բերել տալու համար։

Ֆօսիշէ-Զայթունկ ասանց չարժմանս թէ Ցանաստանի վրայ յարձակում մը կ'որակէ Ասիական բարբարոսութեան մէջ վերադարձ մը և կողմնակից Թուրքերուն որ բան մը չեն պիտի շահին, որովհետեւ Եւրոպա պիտի չհանդուրժէր որ Թեսալիան վերստին գրաւեն։

Ամբողջ Գերմանական մամուլին մէջ Թուրքիոյ դէմ յանկարծական, հետեւաբար՝ հետաքրքրական փոփոխութիւն մը կը նշմարուի։ Թուրքերուն ամենէն համակիր թերթը Թակլիշէ Րունտշաու մէկ օրէն միւսը անմեղ ամենէն վճռական թշնամին դարձած է։ Անշուշտ Երիտասարդ Թուրքերը պատերազմելու ընթացքը իր բաժինը ունի այդ փոփոխութեան մէջ, բայց Պէրլին փաշային և անոր ալ Թալէաթ պէյի Ներքին գործոց նախարար անուանուելու պարագան ալ իր դերը ունի։

Պերլինի մէջ կը վախցուի որ Անգլիական ազդեցութիւնը պիտի վերահաստատուի Վոսփորի ափերուն վրայ։

⁂ Ռուսական մամուլը բարեհաճութեամբ կը հաստատէ Կրետացիներուն լքանիլ իրենց դրօշը զիրար և պաշտպան պետութեանց խորհուրդներուն հետեւիլ, զիրենք փոխադարձաբար վերժխնդրական միջոցներու առարկայ չի դարձնելու համար։

Թրիպունա կը հեռագրէ թէ՝ Կըրետէի չորս պաշտպան պետութեանց հրամանատարները, նոտա մը գումարելով հաւաքական կրետական կառավարութեան հրաման մը ղրկած են, անմիջապէս վար առնելու Հելլէն դրօշը, հակառակ պարագային սպառնալով միջազգային զօրաբանակներուն կողմէն կղզին գրաւել վերստին։ Կրետական կառավարութիւնը պատասխանած է թէ՛ պատրաստ է համակերպիլ պետութեանց պահանջումին, իրեն վերապահելով սակայն խորհուրդ հարցնել նաեւ ազգային ժողովին։

⁂ Բրօֆ. Մէրքի ձիօրնալէ տ'Իթալիայի կը գրէ թէ՝ չի կրնար ընդունիլ որ Կրետէ Ցանաստանի միանայ, այլ պէտք է որ այս կղզին միջազգային ինքնօրէնութիւն մը ունենայ, մեծ պետութեանց պաշտպանութեան տակ, հոն գտնուող փոքրամասնութիւնները պաշտպանելու համար։

ՕՍՄԱՆԵԱՆ ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՂԸ

Զմիւռնիայէ Բարբ, գաղտնած հեռագիրները կը հաղորդեն թէ՝ Օսմ. նաւատորմիղը, քանի մը զօրանաւերէ բաղկացած, ծովակալ Նէճմի փաշայի հրամանատարութեան տակ, Զմիւռնիայէն մեկնած է, ուրիշ Արեւելք լճաւ, և ուղղուած է դէպի Կրետական ջրերը, ծովային նախարարութենէն հասած հրահանգներուն համաձայն։

ՆԵՂՈՒՑՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ

Ռուսական օրաթերթերը հաղորդեցին թէ Տարտանէլի հարցին համար ստացած բանակցութիւնները յաջողութեամբ պսակուած են, և թէ Ներսէսը, քիչ առաջ, այլ ևս ինքը պիտի տար Սեւ ծովու Ռուսական նաւատորմիղին։ Պերլինէր Թակպլաթ գիտէ կարող մը Վիեննայի դիւանագիտական շրջանակներուն մէջ այս մասին բան մը չեն գիտեր, բայց կասկածէ որ վերոյիշեալ լուրերը կրնան անհաւանական չըլլալ։

Տրուած ըլլալով աւստրիական քաղաքականութեան վերջին միտումները, առանց կատարուած կրագութիւն մը ոչ մէկ առարկութիւն պիտի բանէր Համաժողովական միապետութեան կողմէն։ Ոչ ալ գաղտնիք մըն է որ, Պետերբուրգի մէջ, Տարտանէլներու խնդրին լուծումը Աւստրիա-Հունգարիոյ հաւանութիւնը ստացաւ, Ռուսիոյ փոխարէն ձեւով, Մ. Իզվոլսքիի և Պ. տ'Էրէնթալի միջեւ տեղի ունեցած տեսակցութեան ատեն։ Բայց, Լոնտոնի կառավարութիւնը բաւական կերպով ընդդիմացաւ այն ատեն Ռուսական փափաքներուն իրականացման։ Թերեւս հիմա Անգլիա իր նոր բարեկամին համար աւելի հաշտարար ոգի մը ցոյց կուտայ քան առաջ, որովհետեւ, ինչպէս հաղորդեցինք երէկ, Ռուսիոյ ձեռք բերած յաջողութիւնը կը վերագրուի նոյնիսկ Շէրպուրի և Գաուսի տեսակցութեանց արդիւնքներուն։

ՊԱՐՍԿԱՍՏԱՆ

ՄԻՀԱՄԷՏ ԱԼԻ ՇԱՀ ՄՆԱԼ ԿՈՒԶԷ

Թէհրանի սահմանադրութեան պետ հայազգի Եփրեմ յաջողած է Համատանի գացած ժամանակ հաւաքել բազմաթիւ տեղեկութիւններ ու փաստեր, որոնք վարկաբեկ կ'ընեն գահընկէց Մէհմէտ Ալին, ինչպէս գրած էինք։

Այժմ հաստատուած է որ, Սուլթան Ահմէտ Շահի գահակալութենէն յետոյ, անոր հայրը ոչ միայն վերջ չը տուաւ, այլ և աւելի եւս ընդարձակեց իր գաղտնի յարաբերութիւններու ցանցերը «խաղական պարագի» պարագլուխներու հետ։

Նոր սահմանադրութեան գործակալները բռնած են Մէհմէտ-Ալիի նամակներէն մէկը, որով ան կը սեւեկցինէ շէյխ-Սալտանէլլային, որ վերջնականապէս որոշեց յառաջել իր հեռանալը Պարսկաստանէն և նոյնիսկ Թեհրանի շրջակայքը «դանէ տարի մը ժամանակով»։

«Ինձ կը հաղորդեն, —կը գրէ Իրանի նախկին շահը, — որ իմ բարեկամներս չեն մոռցած իմ ըրած բարութիւնները և ես նորէն սիրելութեան և այժմ հաստատած եմ, որ թագը նորէն իմ գլուխս կը դրուի»։

Ուրիշ նամակի մը մէջ բառն է. «Իմ հաստատակամ սպասել և մտածել ճնշել կ'ստանայ դրամներ պրօպականտայի համար զինուորական պաշտպանութեան ազէտ գանձուածներու մէջ և գլխաւորապէս ազգային լեռնականներու շարքին մէջ»։

Նամակներէն միւսին մէջ ալ սապէս գրուած է. «Իմ հաստատակամ սպասել և բարեկամ Ձեր Պահապանը խորհուրդ տուաւ ինծ չարհամարհել երազային նուիրանաց սիրայիւթիւնը, և ես արդէն քանի մը նամակ ուղարկած եմ պատասխանելու։ Կ'սպասեմ անոնց պատասխանին»։

Ներքին Լուրեր

ՆԵՐՔԻՆ ԳՈՐԾՈՑ ՆԱԽԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Գուլուի տ'Օրիան կ'իմանայ թէ՝ Լոնդոնի հայտնէր կառավարիչ Մէհմէտ Ալի պէյ, որ Խարբերդի կառավարիչ անուանուած էր, Ներքին Գործոց նախարարութեան խորհրդականի պաշտօնին կոչուած է Սաիդ պէյի տեղ, որ պաշտօնանկ եղած է։

ԱՏԱՆԱՅԻ ՆՈՐԸՆՏԻՐ ԿՈՒՍԱԿԱԼ Ճէմալ պէյ այս օր ծովու ճամբով իր պաշտօնատեղին կ'ուղեւորի։

ՀԱՑԻ ԳԻՆԻՆ մասին կազմուած յանձնաժողովը որոշած է որ ալիւրին պարկը 97էն 108 ղշ. եղած ատեն, հացին քիլօն 50 փարայի, 108էն վեր եղած ատեն՝ 55 փարայի և 97էն վար եղած ատեն 45 փարայի ծախուի։ Այս որոշումը հաղորդուեցաւ հացագործներուն։ Եթէ հացագործները այս որոշման չհամակերպին, Քաղաքապետութիւնը սահմանուելու տակ առնած է հացին ներկայ գինով վաճառումը։

ԴՐԱՄԱՏԻՐՆԵՐԸ ԿՈՒԳԱՆ.— Թասվիրը Էֆքեար կ'իմանայ թէ յառաջիկայ շաբաթ կարգ մը Ֆրանսացի երեւելի անձնաւորութիւններ Պոլիս պիտի գան։ Ասոնք Ներքին գործոց Նախարար Թալէաթ պէյի նամակ մը գրեր են, որոնց մէջ յիշած են թէ՝ կարգ մը դրամատէրներ Թուրքիոյ գալու վրայ են և անոնք ձեռնարկներու համար լուրջ քննութիւններ պիտի կատարեն։

ՕՍՄ. ԻՐԱՒԱԳԻՏԱԿԱՆ վարժարանէն քաջալերուած պատուով աշակերտներէն 12 հոգի մրցումով պիտի ընտրուին և կառավարութեան կողմէ ծախքը հոգացուելու պայմանաւ իրենց ուսումը կատարելագործելու համար Եւրոպայի իրաւագիտական համալսարանները պիտի ղրկուին։ Թեկնածուները մինչեւ առաջ օր պէտք է որ դիմեն Դ. ստացական նախարարութեան մէջ Հանրային կրթութեան գործոց անօրէնին։

ՃԱՆԵԽՏԻ ՄԷՋ.— Նկատի առնելով Ճանեխքի խնդրին սահմանէն կարեւորութիւնը, Ֆիզանի կիրքերէն մինչեւ այդ գաւառակը հեռագրական գիծ մը պիտի երկարաձգուի։

ՀԵԼԼԷՆ ՍՊԱՅ ՄԸ ՊՈԼՍՈՅ ՄԷՋ.— Բերայի ոստիկանութիւնը անցեալ կիրակի Տեփէպաշը Սինոսոյս անունով Հելլէն սպայ մը ձերբակալեց։ Վրան խուզարկելով Կրետէի վերաբերեալ և ուրիշ Թուղթեր գտնուած են։ Ձերբակալեալը ըսեր է թէ ինք այժմ հրատարակութենէ դադրած թերթի մը թղթակիցն է, և թէ իրեն նման շատ անձեր կան։

ՆԵՐՔԻՆ գործոց նախարարութեան մէջ բարենորոգումներ կը գործադրուին։ Պաշտօնեաները առտուան ժամը 2ին իրենց գործին գլուխը պիտի գտնուին, ժամը չորս ու կէսին վերջ դադար պիտի ունենան և ժամը 10ին պիտի մեկնին։ Որպէս զի գործ ունեցող անձեր պարապ տեղը ժամավաճառ չըլլան, կը ծանուցուի թէ գործ ունեցողները այսուհետեւ ամէն առտու ժամը 3 ու կէսէն մինչեւ 4 արձանագրութեան դիւանը միայն կրնան դիմել։

ԱՌԵՒՏՐԱԿԱՆ Տնօրէն կարգուեցաւ Առեւտրական և Համբային Շինութեանց նախարարութեան մեքթուպճի Ալի պէյ։

ՄԱԿԵԴՈՆԻԱՅԻ ԵԿԵՂԵՑԻՆԵՐՈՒ ԽՆԴԻՐԸ.— Մակեդոնիոյ մէջ գտնուող ժողովուրդներու միջեւ վէճի առարկայ եղած եկեղեցիներու և դպրոցներու խնդրին նկատմամբ խորհրդակցելու համար կազմուած՝ Իսլամ, Ցոյն և Պուլկար անդամներէ բաղկացեալ մասնախումբը իր խորհրդակցութիւնները դադրեցուցած է։ Այդ մասնախումբի Պուլկար և Ցոյն անդամներուն միջեւ կարծիքի անհամաձայնութիւն առաջ եկած է։ Ցոյն անդամները իրենց պատրիարքարանին Մակեդոնիոյ եկեղեցիներուն և դպրոցներուն վրայ ունեցած իրաւունքները պահպանելու կողմը բռնած էին, մինչդեռ Պուլկար անդամները բոլոր գիւղերուն իրաւունքը նկատի առնել և միայն Ցոյն Պատրիարքարանին իրաւունքները նկատի չառնելու դաւաճանին կը միտէին։ Ցոյն անդամները այնքան յամառութեամբ կը շարժէին, որ Պուլկարներուն չէին ուզեր Թոյլ տալ ո՛չ իսկ պզտիկ եկեղեցի մը այնպիսի գիւղերու մէջ ուր բնակող ժողովուրդը ամբողջովին Պուլկար եկեղեցիի հպատակ ըլլալով և բնաւ Ցոյն ժողովուրդ չունենալով Օրթոտոքսներուն ո՛չ մէկ օգուտ ունի։ Ահա այսպիսի դժուարութիւններու պատճառաւ Մասնախումբին համար անկարելի դարձած է խորհրդակցութիւններու շարունակումը և անկեցալը չարադրաստուած՝ խորհրդակցութիւնները դադրած են։ Միւս կողմէ եկեղեցիներու և դպրոցներու խնդրին կարգադրութեան համար Մէջլիսական Ժողովին կողմէ հաշտարար եղանակի մը՝ անհամբերութեամբ սպասող Մակեդոնիոյ գիւղացիները, յուզեալ վիճակի մէջ են անհամաձայնութեան շարունակուելուն համար։ (Օսմանիշէր Լոյտ)

ԲՐԻՍՏՈՆԵԱՑ ԶԻՆՈՒՈՐԱԳՐՈՒԹԻՒՆԸ.— Ներքին գործոց նախարարութիւնը բոլոր կուսակալներուն և կառավարիչներուն ծանուցած է որ զինուորական ծառայութեան տարիքը մըտնող ոչ-Իսլամներուն ցուցակները չուշաւ ամբողջացնելով յանձնեն զինուորագրութեան մասնաճիւղերուն։

ԸՆԴՀ. ԱՊԱՀՈՎՈՒԹԵԱՆ անօրէն կարգուեցաւ ոստիկան գնդապետներու քննիչ Կալիպ պէյ։

ՄԻԹԻՆԿ ԵՒ ՊՈՅՔՕԹ.— Այվալըքի մէջ ալ մեծ միթինկ մը գումարուեր է Կրետէի Ցանաստանի կցման դէմ բողոքելու համար։ Միեւնոյն ատեն Հելլենական ապրանքներու և շոգենաւերու դէմ պոյքօթ հրատարակուեր է։ Պրուսայի մէջ ևս նոյն նպատակաւ 30 հազար հոգիով միթինկ մը գումարուեր է։ Ամէն կողմ միթինկները կը շարունակուին։

ՄԻԿԱՅԵԼ ՔԱՏԻՐ ՐԻՖԱԹ էֆ. ի կողմէ կանխաւ Պոլիս և այժմ Բարիզ հրատարակուող Մէշրուէթ լրագրին Թուրքիա մուտքը Նախարարաց Խորհուրդի որոշումով արգիլուած ըլլալով, այդ Թերթը որու ձեռք որ անցնի, երկու ոսկիէն մինչեւ տասնըհինգ ոսկի տուգանք պիտի առնուի։

ՕՍՄ. ՆԱՒԱՏՈՐՄԻՆ պէտք եղած դրամին լեցման համար եկեղեցական նախարարութենէն հեռագրով հրաման տրուեցաւ։ Դրամը լեցուելէն անմիջապէս յետոյ նաւատորմը Իզմիրէն պիտի մեկնի դէպի Բէջօլէ կղզին որ Կրետէէն 40 մղոն հեռու է։

ԳՈՂԵՐՈՒ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ.— Կամուրջի պահականոցին քօմիսէր Սալիհ պէյ լուր առնելով թէ Սիրքէճի, Թաշճըլար փողոց պարոնի Նէճիբ Գուլէի օթեանին և Վալիտէ խանի 92 թիւ սենեակին մէջ մեծաքանակ գողօն կը գտնուի, խուզարկութիւն կատարելով, գողերու մեծ ընկերութիւն մը երեւան հանեց, ձերբակալեց անոր բոլոր անդամները ու գրաւեց գողօնները։

ԹԱՏՐՈՆ.— Զարիֆեան Թատերախումբը առայժմ յետաձգած է իր մեկնումը դէպի Նիկոմիդիա և այս շաբթու մեծ պատրաստութեամբ կը ներկայացնէ **ՈՃՐԱԳՈՐԾԻՆ ԸՆՏԱՆԻՔԸ** յայտնի դրաման,

Այս գիշեր Գըմալը կուգի։

Ազգային Լուրեր

ԱԶԳԱՅԻՆ ԵՐԵՍՓ. ԺՈՂՈՎ

ԵՐՈՒՍԱՂԷՄԻ ԿՆՃԻՌԸ

ՀԱՑՃՈՅԱԼԻՑ ՏԵՍԱՐԱՆՆԵՐ

Ժողովը բացուեցաւ ժամը 7.20ին, նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և ատենապետութեամբ Չէրազ էֆ.ի։ Ներկայ էին 56 երեսփոխաններ։

Կարդացուեցաւ երկու եկեղեցական և երկու աշխարհական երեսփոխաններու քաղաքայութեան գիրերը, ինչպէս նաև Պոլէճիկի Թաղ. խորհուրդին կողմէ ուսուցիչ Թոփճեան վրդ.ի դէմ բողոքի հեռագիր մը, որ յղուեցաւ Վարչութեան։ Ատենապետը, Դիւանին կողմէ Գ. Նիսանի մինչեւ Թ. Նիսանի ատենագրութեանց վաւերացումը խնդրեց։ Շատեր ըսին թէ ինչ ըսած ըլլալնին չեն յիշեր։ Չէրազ էֆ. իր կողմէ Գ. Նիսանի ատենագրութեան մէջ իր արտասանած մէկ բառին վերցուած ըլլալը յիշեց, Տօքթ. Թորգոմեան էֆ. ալ ըսաւ թէ, Ը. Նիսանի մէջ, «Շահրիկեանի պաշտպանութեան քաշէն իբր պատասխանի կ'ընդունիմ» ըսած է զոր չէ յիշուած։ Այսպէսով վաւերացուեցան մինչեւ Թ. Նիսանի ատենագրութիւնները։

Կարդացուեցաւ Հինգլեան էֆ.ի մէկ առաջարկը թէ Վարչութիւնը զբաղած է արդէօք Մայր վարժարանի շինութեան և Գաբաղեօզեան որբանոցի խնդիրներով, և յղուեցաւ Վարչութեան։

Կարդացուեցաւ նաև երեսփոխան Միսաք էֆ. Սուրեանի մէկ գիրը, որուն մէջ կ'ըսուէր թէ, նկատելով որ Ազատամարտի մէջ Տիար Շահրիկեան «Սասուն» ծածկանունին տակ յօդուածի մը մէջ կ'ամբաստանէ Ս. Պատրիարքը, բացատրութիւն կը պահանջուի իրմէ այս մասին, որպէս զի կա՛մ Ս. Պատրիարքին յանցապարտութիւնը փաստերով հաստատուի և կա՛մ անոր անմեղութիւնը երևան գալով, ամբաստանութիւնը հաստատուի։

Գասպարեան.— Ծածկանունով պէտք չէ զբաղիլ։

Գ. Փափազեան.— Ծածկանունով չի զբաղուիր, գաղտնապահութիւն ատենին չէ հոս։

Մանուկեան էֆ. և ուրիշներ ալ ըսին թէ ծածկանունով գրուած անձնական յօդուածով մը չզբաղիլ պէտք է։

Ասոր վրայ ատենապետը Սուրեան էֆէնտին հրաւիրեց բացատրութիւն տալ, որ ըսաւ թէ. «Իրաւ է որ Սասուն ծածկանունով կը գրէ, բայց ամէնքնիս ալ գիտենք թէ Շահրիկեանն է։ Շահրիկեան կ'ամբաստանէ Պատրիարքը իբրև ոչ չէզոքութեամբ և զանազան թերութիւններ ունեցող մէկը։ Ինծի է որ պէտք է բացատրութիւն պահանջել այս մասին։ Իրաւ է թէ «Սասուն» կ'ստորագրէ, կեղծ անուն կը գործածէ բայց միևնոյն անձն է, չի կրնար փախչիլ։ Պատրիարքին կ'ընկերանայ ամէն տեղ, Վարչութեան կը գործակցի, Բաղաքական Ժողովի անդամ մըն է, Պատրիարքը գործակցիլ իշխանութեան նախագահ ըլլալով չի կրնար ամէն բան ինք ընել։ Եթէ երբեք թերութիւններ մը կան, ես կ'ըսեմ թէ Վարչութիւնը ամբողջ պատասխանատու է։ Վարչութիւնը ամէն տեղ Պատրիարքին հետ կ'երթայ։ Կեղծիքի, կատակերգութեան տեղ չէ հոս, պէտք է բացատրութիւն տալ»։

Գասպարեան.— Ասկէ զատ մանրամասնութիւն պէտք չէ։

Ատենապետ.— Երկու կողմերն ալ առաջարկներ ունին, պէտք է քուէի դնել։

Սուրեան.— Նոյն խօսքը թէ ինքը չէ, այդ ամբաստանութեանց համար պէտք է բացատրութիւն պահանջել։

Հինգլեան.— Քանի որ գրողը Ազգ. երեսփոխան մը չէ, այլ ծածկանունով մէկը, պէտք չէր Սուրեան էֆ.ին խօսք տալ, քանի որ ասկէ առաջ, միևնոյն պարագաներու տակ Ժողովս առանց խնդիրներ նկատի չառնել որոշած էր։

Ապիկեան էֆ. սկսաւ Ս. Պատրիարքին գործունէութեան մասին խօսքեր ընել։ Ատենապետը դիտել տուաւ թէ Ս. Պատրիարքին անձը խնդրոյ առարկայ չէ։

Թէքէեան.— Յօդուածները խնդրոյ առարկայ չեն կրնար ըլլալ։

Ձայն մը.— Քանի որ անծանօթ մէկուն է, պէտք է օրգան' ըլլայ։

Շատեր սկսան ըսել թէ մենք ալ չենք ճանչնար։

Ատենապետը քուէի դնել ուզելով խնդիրը, յայտարարեց. «անոնք որ համամիտ են նախադասութեամբ մը մերժել . . .։

Համայեակ Խանճեան.— Ոչ միայն մերժել այլ սա ոչինչ գրել այդ յօդուածը։

Սուրեան.— Ուրախ եմ որ առաջինը կը դրուի։

Նոյն վայրկեանին ժողովարան մտաւ Տիար Շահրիկեան, կարծես կանխամտածութեամբ, և խնդիրը սպառեալ վերջացաւ։

Ատենապետը կարդաց Համբիկ երեսփոխանի մէկ գիրը, Սասունի մասին։ Շահրիկեան էֆ.ի առաջարկից յետաձգել այդ մինչեւ որ վարչութիւնը իր գործունէութեան մասին բացատրութիւն մը տայ։ Կարդացուեցաւ նաև Երուսաղէմի հաշուեքննիչ յանձնաժողովին մէկ գիրը, որով յիշեալ յանձնաժողովը կ'ըսէր թէ սխալ քննութեան մը հետևանօք 2897 ոսկի աւելի նշանակուած էր, և կը խնդրէր իր տեղեկագրին կցել։ Որոշուեցաւ իբր յաւելուած աւելցունել նոյն տեղեկագրին։

Կարդացուեցաւ Ղևոնդ վրդ.ի նամակը, որով Ժողովին կը ներկայացնէր, Երուսաղէմի Բնիկ յանձնաժողովին տեղեկագրին իր կողմէ հերքումը և կը խնդրէր նկատողութեան առնել։

Թէքէեան.— Արդէօք Ղևոնդ վրդ. փոխանք կը յայտնէ՞ որ Արևելքի մէջ հրատարակուած իր նամակին ալ նկատի առնուի։

Շահրիկեան.— Ժողովը երբ քննիչ յանձնաժողովը կազմեց, որոշեց նաև որ յատուկ մարմին մը ղրկուի Երուսաղէմ, հաշուական և այլ խնդիրները կարգադրելու համար։ Արդ եթէ քննիչ յառաջ եկած և որոշուեցաւ որ Պատրիարքական աթոռին վրայ կարող մէկը ունենալ վերջ ձևանորոգուի։ Արդ, հիմայ որ Տեղապահ ալ ընտրելով, պէտք է ղրկել յատուկ մարմին մը և մինչեւ ատոր վերադարձը, յետաձգել այդ մասին առնելիք վերջնական եզրակացութիւնը։

Փափազեան.— Գործնական չէ այդ։ Հաշուական խնդիրը վարչականէն անկախ խնդիր մը եղած է, հարկ չկայ հաշուականով ալ զբաղիլ։

Շահրիկեան.— Հնարաւորութիւն չէ եղած հոն երթալ, բայց թէ այնինչ մարդը առաջի առած է, այնինչը ճամփայ։ Կը խնդրեմ որ յանձնաժողովը երթայ, տեղն ու տեղը հաշուական քննութիւնները ընէ։ Այս շատ արտակարգական է։

Գասպարեան.— Յանձնաժողովը իր գործը լրացուցած է։ Պէտք քննենք և վճռենք սանկ, եթէ անբաւական գտնենք նոր յանձնաժողով մը կը կազմենք։

Սմբատ Բիւրատ սկսաւ երկար խօսիլ Ղևոնդ վրդ.ի դատը պաշտպանելու։

Վ. Մանուկեան ըսաւ թէ միայն Ղևոնդ վարդապետի հաշիւներուն քննութեամբը պէտք չէ գոհանալ, այլ քննելու նաև վանքին բոլոր հաշիւները և յանցաւորները պատժել։

Հինգլեան ալ սատարեց Շահրիկեանի առաջարկին թէ՝ հաշիւներու վերջնական քննութիւնը յետաձգուի։

Նոյն միջոցին, այսինքն 8½ին, մեծամասնութիւն գոյացած ըլլալով, վիճաբանութիւնը շարունակուեցաւ Ժողովը օրինաւորապէս բացուած յայտարարուելով։

Վահան Փափազեան համամիտ գտնուեցաւ Շահրիկեանի յետաձգման առաջարկին։

Գ. Փափազեան.— Հաշուական խնդիրներ քննելու համար մինչեւ Երուսաղէմ երթալու պէտք չի կայ, քանի որ բոլոր թղթերը և հաշիւները հոս կը գտնուին։

Բիւզանդ Պօզաճեան բաւական խօսելով քննողական տեղեկագիրը իբրև միակողմանի և Փափազեան էֆ.ին ամբաստանեց իբրև կողմնակալ։ Այս վերջինը ազդու կերպով բողոքեց իրեն ուղղուած խօսքերուն դէմ։

Շահրիկեան դիտել տուաւ թէ Ազգ. Ժողովին մէջ անկարելի էր տեղեկագիրը և Ղևոնդ վրդ.ի հերքումը կէտ առ կէտ քննութեան առնել, այլ պէտք էր յղել քննիչ մարմնին։

Ըսաւ նաև թէ առանց խարդախութեան ամբողջ Երուսաղէմի միաբանութիւնը կասկածելի է և թէ վարչութիւնը պիտի կրնայ սանձել այդ վանականները և կարգ կանոն հաստատել վանքին մէջ։

Այս վիճաբանութեան միջոցին Պարդև Փափազեան գրաւոր բողոք մը մատուց Դիւանին Բիւզանդ Պօզաճեանի դէմ որ զինքը կողմնակալ ամբաստանած էր քիչ առաջ և ըսաւ որ եթէ կարգի կոչում չըլլայ Ժողովէն պիտի մեկնի անմիջապէս։

Պօզաճեան բացատրեց թէ իր անձնական նախատինք մը ընելու մտքով չէր ըսած, այլ արդարացի ուզած էր հասկցնել թէ տեղեկագիրը միակողմանի էր։

Այս բացատրութիւնը իբրև յետս կոչում նկատուեցաւ ժողովականներու կողմէ և Պարդև Փափազեան իր սպառնալիքն ի գործ չդրաւ։

Պետրոս Հալաճեան Բնիկ Յանձնախումբի մասին եղած դիտողութիւններուն անդրադառնալով ըսաւ թէ զանոնք իբրև սպառնալ պէտք չէ նկատել։ Բայց աւելցուց, որովհետև նոյն յանձնախումբին անդամները կասկածելի ըլլայ, պէտք է որ իր պաշտօնավարութեան տակ արուած ապացոյցները ամբողջական ըլլան։ Արդ, քանի որ կ'երևայ թէ ձեռքի տակ եղած ապացոյցները սպառողական են, լաւագոյն կ'ըլլայ որ Երուսաղէմ ղրկուելիք նոր մարմինը ձեռքի առնէ վանքին ամբողջ վարչութիւնը և մի առ մի քննէ բոլոր հաշիւները։

Հ. Սէրոպեան, Ս. Փոքրեան, Պարդև Փափազեան, Հրանտ Ասատուր, Գասպարեան և Հինգլեան էֆ.ները հետզհետէ խօսք առնելով յայտարարեցին թէ Ղևոնդ վրդ. Մաղաքիաեանի նամակը և հերքումը կարելի չէ պաշտօնապէս նկատողութեան առնել։ Իսկ Վ. Մանուկեան ըսաւ թէ հարկ է նկատողութեան առնել զայն և քննել յանձնախումբի տեղեկագրին հետ համեմատականութեան դիւանին։

Վերջապէս Գասպարեան էֆէնտի բանաձև մը ներկայացուց ան իմաստով թէ՝ նկատելով որ Բնիկ Յանձնախումբը քանի մը անդամ արդէն լսած է Ղևոնդ վարդապետը և Երէցեան Սրբազանը, Ժողովը կը մերժէ վերստին նկատողութեան առնել Ղևոնդ վրդ.ի պատասխանած հերքումները և կ'անցնի տեղեկագրին քննութեան։

Այս բանաձևը քուէի դրուելով 40 քուէի մեծամասնութեամբ ընդունուեցաւ։

Իսկ հերքումը նկատողութեան առնելու մասին Վ. Մանուկեանի առաջարկը միայն 9 քուէ շահեցաւ։

Միհրան էֆ. Սեթեան առաջարկեց որ նոր յանձնաժողով մը քննէ ցարդ եղած երեք տեղեկագիրները և արդիւնքը բերէ։ Ասիկա մերժուեցաւ։

Վահան էֆ. Թէքէեան առաջարկեց որ պաշտօնական մարմին մը կազմուի քննելու համար թէ Ղևոնդ վրդ.ի նամակին մէջ յիշուած երեսփոխանները իրաւունք Ղևոնդ վրդ.ի հետ կապ ունի՞ն թէ Ղևոնդ վրդ.ի բրածը զրպարտութիւն էր։ Ասիկա զայրոյթ պատճառեց և սկսաւ կանխակալ մը։ Սուրեան, Մութաֆեան, Պօզաճեան էֆ.ները յարձակում գործեցին Թէքէեանի վրայ, սրիկայ, լիրբ, խայտառակ, եւն. կոչելով զայն։ Ան նոյնը պատասխանեց և անոնց օրը հայհոյութիւններով լեցաւ, մինչ դիւանը ատեանը գոցելով կը հեռանար։

ԱՏԱՆԱՅԻ ԱՂԷՏԸ

Թասվիրը Էֆքեար իր երէկուան թիւին մէջ կը հրատարակէ հետեւեալ ցուցակները.—

Ատանայի նահանգին խռովութեանց միջոցին սպանեալներու ցանկը

	Ոչ-Իսլամ	Իսլամ	Հանր.
Ատանա	2739	782	3521
Պաղչէ	752	9	761
Համիտիյէ	378	175	553
Թարսուս	463	45	508
Օսմանիյէ	372	66	438
Երզին	208	12	220
Սիս	114	1	115
Հաճըն	15	78	93
Կոզան	60	17	77
Իսլահիյէ	50	—	50
Դորթ Եոլ	44	—	44
Խասսա	33	—	33
Եըլմըլը	13	1	14
Ճէքէ	2	—	2
	5243	1186	6429

Ատանա գաւառակին մահուանութիւնը

	Կին	Այր	Հանր.
Իսլամ	44	738	783
Յոյն	1	32	33
Հայ	226	1545	1771
Հայ-Կաթոլիկ	3	170	173
Բողոքական	11	138	149
Քիլտանի	7	126	133
Ասորի-Կաթոլիկ	4	58	62
Հին-Ասորի	39	379	418
	335	3186	3521

Ատանայի մէջ հրկիզուած անկիւնման պաշտօնական արձանագրութեան համաձայն սա մանրամասնութիւնները ձեռք բերուած են։

	դահեկան
Զայրած չէնքերու արժէք	61,825,000
Այրած չէնքերու արժէք	10,604,000
Ատանայի ամբողջ չէնքերուն արժէքը	72,429,000
	քառակուսի մետր
Բաղաքին կեդրոնին մէջ այրած տեղին տարածութիւնը	134,375
Ճամբու Կէօլիւի մօտ այրած տեղին արևմտեան կողմը	34,125
Իճատիյէ Թաղը այրած տեղին հիւսիս-արևմտեան կողմը	13,750
Շաքանիյէ Թաղը այրած տեղին հիւսիսային կողմը	12,500
	194,750
Բաղաքին ընդհանուր տարածութիւնը	2,247,500

Թասվիրը Էֆքեար այս ցուցակներուն տակ կարգ մը խորհրդածութիւններ կ'աւելցնէ։ Կ'ըսէ թէ վերը յիշուած թիւերը ողբալի արհեստավառութեամբ մը Ատանայի աղէտին ցաւալի հետևանքները մեզի կը յայտնեն։ Այս թուանշանները երկրորդաբար պաշտօնական քննութեանց վրայ հիմնուած են։ Փճացուած կեանքերու վերադարձը մեր կողմէն կարողութենէն վեր ըլլալով՝ ինծի թուանշաններու վրայ վճռականօրէն աւելի՝ մեզի կ'իյնայ արդարութիւնը գործադրելու պարտականութիւնը։ Պէտք է որ կարելի եղածին չափ շուտով ամանելու ջանանք և ազնուականներուն օգնութեան փութալով՝ անոնց վիշտերը սփոփենք։

ԱՏԱՆԱՅԻ Մաշտոցեան վարժարանին ուսուցչութիւնն իր դժբաղդ վիճակը պարզելով նպաստ մը կամ կարգադրութիւն մը կը խնդրէ Բաղաք. Ժողովէն, որ որոշէ նոյն ուսուցչութեան խնդրանքին մասին զբաղած առաջ։

ՔԱՂԱՔԱԿԱՆ Ժողովը գումարուեցաւ երէկ Ղալաթիոյ խորհրդարանին մէջ նախագահութեամբ Ս. Պատրիարք Հօր և զբաղեցաւ հետևեալ խնդիրներով։

1. Ժողովը ուշադրութեան առաւ Կիլիկիոյ որբերուն պաշտպանութեան խնդիրը, և նկատելով որ գործը մանաւոր խնամքի և հոգածութեան կը կարօտի, Որբախնամ յանձնաժողով մը կազմեց և պաշտօն յանձնեց անոր ուսումնասիրել որբերու պաշտպանութեան միջոցները, սահմանել և ծրագրել հարկ եղած կարգադրութիւնները և Բաղաք. Ժողովոյ հաւանութեան ենթարկելէ ետք՝ գործադրութեան դնել հետևելով իր գործառնութեանց ընթացքին մէջ, այն ուղղութեան որ գծուած է Բաղաք. Ժողովին կողմէ։

Յանձնաժողովին անդամ են.

Յ. Գուրեան, Լ. Բաշկեան, Վ. Մանուկեան, Ն. Օհանեան, Զ. Ճէչմարախօս, Կ. Սեթեան, Փ. Թորգոմեան, Ս. Հիւրմիւզ, Ս. Շմաւոնեան (Թարգման), Զ. Բէքմէզեան, Բրօֆ. Յ. Ճէճիզեան։

2. Արևելք լրագրոյ պաշտօնատէր Գալուստ էֆ. Պօյաճեան, առաջարկած է նոյն թերթին իր գաղթում, տպարանով և յարակից մասերով գնել յանձն Ազգ. Պատրիարքարանի, ներկայացնելով այս մասին հաշուեցոյց մը։ Ժողովը սկզբամբ համաձայն չգտնուելով մերժեց զայն։

3. Տնտես. Խորհուրդը յայտագրով մը պարզելով գաւառ. վիճակներու անտեսական վիճակը պաշտօններու, պէտք ցոյց տուած էր վճարներու ու առաջնորդարաններու կողմէ Պատրիարքարանի վճարելի տուրքերն արդէն նոր բողոքած մը կատարել, որու համաձայն անոր սկսի ունենային հարկ եղած յաւելումներն ու յաւելումները։ Ժողովը ընդունեց առաջարկութիւնը և գործադրութիւնը որոշեց։

4.— Ղալաթիոյ Խնամակալութիւնը կը գանգատէր թէ Կեդր. նախակրթարանի չէնքին մէջ պատսպարուող գաղթականները չեն ուզեր թողուլ չէնքը, ուր կը գտնուին, ցորենը զբաղեցնելով ուսումնական գործերով պարապելով։ Նաև կը յաւելուր թէ վարժարանին չէնքը նորոգութեան կարօտ է և գաղթականներուն դուրս ելլելը կը խնդրէր։ Ժողովը նկատի առաւ խնդիրը, համաձայն պէտք գաղթականաց հեռացման և որոշեց անմիջապէս գործադրութիւնը։

5.— Գում-Գաբուի Թաղ. Խորհուրդը գրով մը խնդրած էր Պատրիարքարանի տեղեկանութեան մասին տուած որոշումը յետաձգել։ Ժողովը նկատելով որ Պատրիարքարանը մանաւոր թաղի մը չի վերաբերիր, անհետևանք թողուց այս խնդիրը։

Ս. ՀԱՅՐԱՊԵՏԸ գիր մը ուղղելով Մր. Բիլթէ, որ յատուկ նամակով շնորհաւորած էր իր կաթողիկոսութիւնը, իր օրհնութիւնները ձօնեց և շնորհակալութիւն յայտնեց մարդասէր Ամերիկացիին՝ թէ՛ այս առթիւ և թէ՛ 1896ի տաժանելի միջոցին Հայ Ազգին մատուցած ծառայութիւններուն համար։

«ԺՈՒՌՆԱԼ ՏԸ ՍԱԼՕՆԻՔ»ի մէջ կը կարդանք հետևեալը.

«Երէկ երկու ծանօթ Հայերու այցելութիւնը ընդունեցինք որոնք իրենց Թալաաթ Պէյին կողմէ հետևեալ յայտարարութիւնը բերին.

— «Մենք Ատանայի որբեւայրիներուն ի նպաստ Համագումարին Յանձնախումբին անդամներէն ենք և բաւ չենք գտներ մեր շնորհակալիքը յայտնելու համար Սելանիկի բարեկամ ժողովուրդներուն։

«Այս առթիւ կը խնդրենք որ ձեր թերթին ընթերցողներուն հաղորդէք փոքրիկ դէպք մը որ ցոյց կու տայ թէ ինչ ազնիւ ու փափուկ զգացմունքով տոգորուած են Սելանիկցիները։

«Անցեալ իմացանք թէ Պ. Տալիօ Ժ. Եփրէմ 15 ոսկի նուիրած էր հանգանակիչ մարմնոյն։ Բայց չէք գիտեր թէ այդ նուէրին գաղտ ինչ հրաշալի արարք մը ալ բրած է յիշեալ անձը։

«Ատանայի Հայ վաճառականի մը՝ ջարդէն հրաշքով ազատած, կ'ապաստանի Կիպրոս կղզին։ Իր տունն ու խանութը աւարի տրուած ու այրած էին և ինքն ալ այնքան խեղճութեան մատնուած՝ որ կը սպասէր ողորմանի մը մէջ ապաստանութիւն ընել։

«Արդ՝ այս վաճառականը 200 ոսկի պարտք ունէր Պ. Տալիօ Եփրէմեանի։ Կիպրոսէն նամակ մը կը գրէ այս վերջնոյն և գլուխը եկած դժբախտութիւնը պատմելէ ետք երկու տարի պայման մը կը խնդրէ։

«Պ. Տալիօ անմիջապէս կը պատասխանէ թէ պարտքին համար թող չմտածէ և միայն անոր 20 ոսկի կը ղրկէ իրեն։»

ՄԻՐՋՈՅԵԱՆԻ ԿՏԱԿԸ.— Թուանդ մը, Միրզոյեան, ասկէ առաջ կտակ մը թողած էր և կտակակատար կարգած էր Մելքոն Կիւլը, որ վերջին օրերս յանձնեց Թիֆլիսի քաղաքային վարչութեան իր ամբողջ կտակած գումարը որով ուսանողներ պիտի պահուին բարձրագոյն դպրոցներու մէջ ի յիշատակ հանգուցեալին։ Այդ գումարը, որ կտակուած օրը 400,000 րուբլիէ աւելի էր, այժմ պակսելով եղած է 240,000 րուբլի։ Կտակը կտակած էր Միրզոյեան և ընկ. Նաւթային ընկերութեան մօտ 500 բաժին, որոնք իր մահուան բաժնեն, 12 տարի առաջ, կ'արժէին 400,000 րուբլի։ Կտակի համաձայն, Տիկ. Եղ. Միրզոյեանին տրուած է իրաւունք՝ նշանակել Թոշակաւորներ դրամագլխի տոկոսով։ Տիկինը մահէն յետոյ այդ իրաւունքը կ'անցնի ազգիկան՝ սատար մահէն յետոյ Թիֆլիս քաղաքի վարչութեան։ Այժմ տոկոսի Միրզոյեան 1200 ինչպատուններու մէջէն ընտրեր է 15 թոշակաւոր և յանձնել ուղարկեր է քաղաքային վարչութեան, որ առաջիկայ դրամագլխի տոկոսով պիտի հոգայ այդ 15 թոշակաւորներու նպաստը։

ՄԱՆԹԱՇԵԱՆ ՏՈՒՆԸ ԼՈՒՄՈՒԱՆ.— Մշակ կը գրէ թէ բամբակագործական նոր ընկերութիւն մը կազմուած է «Կուրա» անունով, որ առանձնած է Մանթաշեան և ընկ. Նաւթարդիւնաբերական տան բոլոր ձեռնարկները։ Այդ պատճառով Մանթաշեանի Թիֆլիսի գրասենեակին աշխատողներուն մէկ մասը արձակուած է այժմ, իսկ միւսները ալ պիտի արձակուին առաջիկայ Սեպտեմբերին։ Յիշեալ ֆիրմայի գործերն արդէն ենթարկուած են լիկուիտացիայի։ Ինչ՝ Մանթաշեանը, ինչպէս կ'ըսեն, պիտի ըլլայ նոր ընկերութեան գլխաւոր բաժնետէրերէն մէկը։

ԱՅՍ ԳԻՇԵՐ, Կիրակի, Ս. Խաչի Լսարանի թատրոնին մէջ, ընտանեկան չքեղ երեկոյթ մը տեղի պիտի ունենայ նախաձեռնութեամբ «Աւարայր»ի ընկերութեան։ Նաև պիտի ներկայացուի յաւելիչ ատամ մը, Գոմբէնիկ կզզեակ քերթ, 5 արար, յետոյ տեղի պիտի ունենան մենախօսութիւններ և մեներգներ և ի վերջոյ խիստ ծիծաղաշարժ զաւեշտ մը։ Գիներն են՝ Ա. կարգ 5 և Բ. կարգ 3 ղրուշ։

ԱԶԳ. ՀԻՒԱՆԴԱՆՈՑԻ կալուածներէն Նէնի Գաբու Գօլթուկ մէջ Մարքօլին պատկանելին կից Օրթա փողոց կալուածը դիմի վրայ գտնուած Թ. 49 և կից 49 իրար հետ երկու փուրին առանձին բաց դրութեան Ազգ. Վարչութեան Բաղաք. Ժողովոյ ի վաճառ հանուած ըլլալով 130 Օսմ. ոսկի գին առաջ կայ. ուստի ով որ կը փափաքի աւելի գնով ծախու առնել մինչեւ Օգոստոս 15 Շաբաթ օր գրասենեակս ներկայանալու կը հրաւիրուի։ (Կնիք)

ԱՅՍ ԿԻՐԱԿԻ, 2/15 Օգոստոս, ի Նպաստ Մաքրիգիւղի Տասնեան Ազգ. վարժարանի կազմակերպուած վիճակահանութիւնը տեղի պիտի ունենայ նոյն վարժարանին մէջ, ժամը 2½ին (Բ. Ե.)։

30/10 Օգս. 1909 (Կնիք)

Մաքրիգիւղ

ՊԱՇՏՕՆԱԿԱՆ ՅԱՅՏԱՐԱՐԱԳԻՐ

ԱՏԱՆԱՅԻ ՄԱՍԻՆ

Ինչպէս երէկ գրած էինք, Ատանայի ջարդին մէջ Հայոց անմեղութիւնը հաստատող կառավարական պաշտօնական յայտարարագիրը Նազըքեան Հիլմի փաշայի խառնակին հաճեցաւ երէկ լոյս ընծայել, պաշտօնաթերթին՝ Թագվիմի Վէքայիի մէջ պաշտօնապէս հրատարակութեան տրուած է։ Այս յայտարարագիրը ինչ ինչ կէտերու մէջ միայն թէթև տարբերութիւններ ունենալով Թասվիրի Էֆքեարի հրատարակած պաշտճէնէն՝—որուն թարգմանութիւնը գրենք երեք օր առաջ Հայրենիքի թիւ 1437ին մէջ—, աւելորդ կը համարենք զայն վերստին հրատարակել ամբողջութեամբ, այլ տարբերութիւնները միայն նշանակելով կը բաւականանանք։ Ահաւասիկ տարբերութիւնները։

Կառավարական յայտարարագիրը կ'սկսի սա պարբեր նախադասով (որ կը պակսէր Թասվիրը Էֆքեարի պաշտճէնին մէջ)։ «Համոզուած ըլլալով թէ Ատանայի ցաւալի դէպքին պատահման պարագան այլևայլ գրգիռներու տակ առած է, ինչ որ Օսմանեան տարրերու անկեղծ յարաբերութեանց և լաւագ կեանքներու վրայ գէշ ազդեցութիւն կրնայ ունենալ, նկատելով նաև որ մէկ հայկականի դասակ եղած երկու տարրերու մէջեւ ճշմարիտ ումահաւոր եղբայրակցութեան հաստատումը և ամէն տեսակ կասկածներու փարատումը կախում ունի դէպքերու ճշմարտութեան գլուցանելէն, հարկ անհրաժեշտ է հետևեալ յայտարարութեանը»։

Թասվիրը Էֆքեարի պաշտճէնին մէջ՝ սա՝ «Հայ ժողովուրդին պատկանող քանի մը կուսակցութիւններ յեղափոխութեան և անկախութեան ճամբուն մէջ կ'աշխատէին»։ Մինչդեռ պաշտօնական յայտարարագիրը փոխարէն ձևով մը կ'աւելէ հատուածը, նոյն բանը սա տարբերով։ «Հայ Ժողովուրդին պատկանող քանի մը կուսակցութիւններ քաղաքական նպատակներու ծառայող ջանքեր կ'ընէին»։

Թասվիրը Էֆքեարի պաշտճէնին մէջ կը պակսի նաև սա վերջաւորը, որով կ'աւարտի պաշտօնական յայտարարագիրը. «Մեր Օսմանեան կառավարութեան հաստատուն հիմը եղող սահմանադրական օրէնքով դրութիւնը և երկրին խաղաղութիւնը խանգարող ամէն տեսակ շարժումներու և խռովութիւններու հեղինակներուն և ծրագրողներուն դէմ որոշուած է անխտրաբար գործադրել օրինական պատիժներ, ուրիշներու ազդեցիկ օրինակ ըլլալու համար։ Այս բոլորը նոյնանման ամէն կողմ կրկնուելու ծանուցէք»։

Պաշտօնական յայտարարագրին միւս տարբերութիւններն անկշիռ քանիք են և կը կայանան քանի մը բառերու աւելացումներուն մէջ միայն, որոնք քիչ մը աւելի կը շեշտեն ու կը բացայայտեն նախապէս հրատարակածին իմաստը, առանց անոր տարբերելու, որով հարկ չենք տեսներ մանրամասնել ընել զանոնք միառմի։ Ինչ որ ամէնէն կարևորն է, այսինքն Հայոց անմեղութեան և դէպքին իրենց կողմէ ծագած չըլլալուն ապացոյցն, միևնոյն բացորոշ եղանակաւ յայտարարուած է կառավարական շրջաբերականին մէջ որ հաղորդուեցաւ բոլոր կուսակալութիւններուն։

ՂԱԼԱԹԻՈՅ ՍԱԿԱՐԱՆ

Յուլիս 31, 1909

Օսմանեան Միացեալ բաց.	Օ. Ո.	102 23
» » գոց.		102 48
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	174
» » գոց.	Ֆր.	174
Թաւ. Ֆոնսիէ Լոթեր. 3% 1886		301
» » » » 1903		256

ԸՆԹԱՑԻԿ ԴՐԱՄՈՑ

Անգլ. Ոսկի	Ղրշ.	109 28
20 Ֆրանքնոց	»	87 07
20 Մարքնոց	»	107 10
Ռուս Իմբերիալ	»	90 20
Գրիւզ	»	50 —
Մէճիտիէ արծաթ	»	107 27
Պէշլիք	»	103 30
Մէթալիք	»	100 30

ԵՒՐՈՊԱԿԱՆ ՍԱԿԱՐԱՆՔ

ԼՕՆՏՕՆ, Օգոստոս 12

Օսմ. Միաց. բացուեցաւ	Ա. Ո.	93 50
» » գոցուեցաւ	»	93 50
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	18 25
Անգլ. Քոնսոլիտէ	»	84 25
Պոլ. փոխառութիւն 1892	»	103 —
Հելլենական Ռանտ 1889	»	49 50
Ռանտ Մայն	»	9 93
Թրանսվալ	»	— —
Ռուսական 4% 1888—89	»	85 25
Ճապոնական 4%	»	— —
Փոխան. Բարիզի վրայ	»	25 30
Դրամազեղչ	»	2 1/2

ԲԱՐԻԶ, Օգոստոս 12

Օսմ. Միաց. բաց.	Ա. Ո.	94 82
» » գոց.	»	94 32
Ռումէլիի Երկաթուղի	Ֆր.	175 —
Օսմ. Կայս. Պանքա	»	715 —
Րէժիի բաժնեթուղթ	»	396 —
Ֆրանս. Ռանտ 3%	»	98 10
Թրանսվալ	»	81 25
Քրէտի Լիօնէ	»	1281 —
Պանք տը Բարի	»	1642 —
Ռուսական 3% 1891	Գ. Կ.	74 85
» 5% 1906	»	103 —
Իտալական Ռանտ	Գ. Կ.	103 80
Սպանիական արտաքին	Գ. Կ.	96 60
Չէք Լոնտոնի վրայ	»	25 190
Դրամազեղչ Ֆրանս. Պանքայի	»	3 —

ՎԻԷՆՆԱ, Օգոստոս 12

Ռումէլիի Երկաթուղի	Քուրոն	184 75
Վիէննա Պանք Ֆէրայն	»	532 25
Փոխար. Լոնտոնի վրայ	»	239 90
Ռուսական 5% 1906	»	99 80
Դրամազեղչ	»	4 —

ԱԶԳ. ԿԵԴՐՈՆԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

Ս. Զ. Գ.

ՀԻՆ ԱՇԱԿԵՐՏՆԵՐՈՒ ՄԱՍԻՆ

Վարժարանիս աշակերտներէն անոնք, որ մնացած են շարունակել յառաջիկայ դպրոցական տարին, կը հրաւիրուին գալ արձանագրուիլ Տնօրէնութեան մօտ երկուշաբթի, չորեքշաբթի և ուրբաթ օրերը (Բ. Ե.) ժամը 10էն 12, մինչեւ 1 Օգոստոս։ Այդ առթիւ պիտի կրնան տեսնել նաև իրենց վիճակացոյցները։

Տնօրէնութիւն

Գըլըճեան Գրատան ազդը տեսնել չորրորդ երեսը։

ՎԻՃԱԿԱՀԱՆՈՒԹԻՒՆ

ՊՐՈՒՍԱՅԻ ԵՐԿՐ. ՅՈՒՑԱՀԱՆԴԷՍԻՆ

Նորին Կ. Վեհափառութեան հովանաւորութեամբ ներքև բացուած երկրագործական հանդէսին համար հրատարակ հանուած է 12,000 տոմս, գին տոմսը դահեկան։ Վիճակահանութիւնը պիտի քաշուի 30 Օգոստոսին։ Ամէն տոմս մէկ ձրի մուտքի իրաւունք նաև կու տայ։ Մրցանակները պիտի վճարուին Պրուսայի Օսմ. Պանքայի ճիւղին կողմէ։

Մրցանակներու ցուցակը.

1 տոմս		Ղշ.	20,000
1 »		»	5,000
2 »	2500ական	»	5,000
10 »	500ական	»	5,000
100 »	100ական	»	10,000
500 »	10ական	»	5,000
614 »			50,000

Տոմսակները կը ծախուին Պոլիս-Բաղաք, Նէվչէհիր խան, թիւ 126, Պ. Պէնոմ Մ. Վէնիմոյլա և Կոլամ ու Սիմոնիդոյ գամառատ բոլոր ծխավաճառներու քով։ 10—1

ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ԳԻՇԵՐՕԹԻԿ ԵՒ ՑԵՐԵԿԵԱՑ
ՍԿԻՒՏԱՐ-ՍԷԼԱՄՍԸԶ

34ՐԴ ՏԱՐԵՇՐՋԱՆ

Վարժարանը կ'վերաբացուի Գշ. Սեպտ. 1ին, դասախօսութիւնք կ'սկսին Բշ. Սեպտ. 7ին: Վերաքննիչի աշակերտք իրենց քննութիւնները կրնան անցնիլ Սեպտ. 1էն 6 միայն: — Վարժարանիս ներքին Մարմինը կազմուած է Արամ Նիկողոսեան (Բ. տնօրէն), Լեւոն Թաշճեան, Արմենակ Պալապանեան էֆ.ներէն, Մ. Ժիւլիոյէ և Տիկին Ռօզ Ա. Նիկողոսեանէ որ ի մասնաւորի այդ մասնդի և աղջկանց հոգը կ'ստանձնէ. ուսուցչական մարմինը կարևոր փոփոխութիւններ կրած է:—Աւագ և երկրադոյն կարգաց ուսուցումը յանձնէր աւարտելներն կը ճիւղաւորուի Առեւտրական, Գիտական, և Գրական հատուածներու: Առեւտրական հատուածին դասընթացքը 2 տարի է. լեզուներու պէտք եղած ընդլայնումը տրուած է: Մանկավարժական դասընթացք մը պիտի հաստատուի որուն պիտի կարենան արձանագրուիլ վարժարանին չաշակերտողներ:—Տնօրէնութեան հետ բանակցիլ փափաքողք կրնան դիմել Բ. Տնօրէնութեան մօտ, Օգոս. 1էն սկսեալ կէս օրէն վերջ: Տնօրէնը վարժարանը կը գտնուի Օգս. 15էն սկսեալ ամէն օր: Թղթակցութիւնք պէտք է ուղղել հետեւեալ հասցէին.

Յ. Ռ. Պէրպէրեան, Տէր եւ Տնօրէն Պէրպէրեան վարժարանի:

10—2 Տնօրէն
Ս. Յ. ՊԷՐՊԷՐԵԱՆ

ԲԱՐՁՐԱԳՈՅՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ
ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Վարժարանիս յառաջիկայ տարեշրջանը կը սկսի Գշ. Սեպտ. 7 (Ն. Տ.): Թուրքերէնի և ֆրանսերէնի դասընթացքը աւելի զօրացնելու համար՝ վարժարանս բարեկարգութիւնք ունեցաւ իր ուսուցչական մարմինին վրայ աւելցնելու Ա. էֆ. Սերեանց և Ջէյա պէյ:

Գիշերօթիկներուն տարեթոշակն է 16 օսմ. ոսկի, կէսը մուտքի ատեն և կէսը Ծնունդին վճարելի: Իւրաքանչիւր աշակերտ դասձևարանին յանձնելու է 1 օսմ. ոսկի՝ գիրքի և ուրիշ դպրոցական պէտքերու համար. աւելցածը իրեն կը վերադարձուի տարին վերջը: Ծնունդի կամ Զատկի արձակուրդին վարժարան մնացող աշակերտներ 3 մէճիտ պիտի վճարեն:

Նամակատան մեջքայա. դրամ կամ ծրար պէտք է ղրկել Իզմիթ, Կարապետ աղա Պօղոսեանի հասցէին:

Աւելի տեղեկութիւններու համար դիմել Մր. Ռ. Ռ. Բիլթի, կամ վարժարանիս գործակատար Գրիգոր էֆ. Շահնազարեանի, Պալըքլը-Հանու, Կ. Պոլիս, ժամ 3½էն 5½ (Ը. Ն.) կամ Տնօրէնութեան Պարտիզակ:

* * *

ՖԱՎՐԻ ԿՐԹԱՐԱՆԸ ՊԱՐՏԻԶԱԿ

Բարձր. վարժարանի յարակից Ֆավրի կրթարանին տարեթոշակն է 12 ոսկի, որուն կէսը պէտք է վճարուի Սեպտեմբերին. իսկ միւս կէսը Ծնունդին: 12 ոսկիէն դուրս վճարող աշակերտներ ատենին գործերով պարապելով պէտք է լրացնեն սահմանուած 12 ոսկին: Մուտքի ատեն իւրաքանչիւր աշակերտ Թուղթի, գրքի և զանազան մասր ծախսուց համար պարտի վճարել 50 դահեկան: Աշակերտները պէտք է միասին բերեն անկողին սաւան եւն. ինչպէս նաև բաղնիքի համար փէշթմալ: 8—4

ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ ԱՂՋԿԱՆՑ
ԵՐԿՐՈՐԴԱԿԱՆ ՎԱՐԺԱՐԱՆ

ՇԷՆՔ ՆՈՐԱԿԱՌՈՅՑ, ԲԱՐՁՐԱԴԻՐ ԵՒ ՃԱՇԱԿԱՒՈՐ
Գիշերօթիկ եւ Ցերեկեայ
Բ. ՇՐՋԱՆ

Հաստատութիւնս որ մէկ տարուան մէջ ընդհանուր գնահատման արժանացաւ, յառաջիկայ շրջանին քօլէճի Բ. տարին կը բանայ, ուր աւելի բարձր ուսումներ պիտի աւանդուին, ազգային-ընտանեկան ընակբ դաստիարակութեամբ մը: Վարժարանի տիրող լեզուն մայրենի լեզուին հետ պիտի ըլլայ Ֆրանսերէն:

Մանրամասն տեղեկութիւն ստանալու համար՝ փափաքողաց վարժարանին յայտագիրը կը ղրկուի:

Արձանագրութեան համար պէտք է դիմել անյապաղ մինչև 15 օգոստ. անձամբ կամ գրով Տնօրէնութեան, որ յուլիս 10էն սկսեալ ամէն օր մինչև կէսօր կը գտնուի Կարապետեան Վարժարանը, Սկիւտար Իճատիյէ: Բացում Վարժարանիս 2 Սեպտ. Գշ. և դասերն կ'սկսին նոյն ամսոյ 7ին: Թոշակներն վճարելոյ կանխիկ, առանց բացառութեան:

Հիմնադիր-Տնօրէն
ՊԵՏՐՈՍ ԿԱՐԱՊԵՏԵԱՆ

Ծանօթ.— Ի դիւրութիւն գաւառացի Պարոնաց ծնողաց և պաշտօնէից, բանակցութեան համար կարելի է տեսնել Հիմնադիր-Տնօրէնը բացի Ուրբաթ և Կիրակիէն ամէն օր երեկոյեան ժամը 10էն վերջ, Պոլիս, Չիւմպիւլիւ խան, իր մասնաւոր սենեակը, ուր կը վաճառուին Օսմանեան քաղաքի դասագրքերը եւ մեծ բառարանը:

Մանչերու կիրակնօրեայ և գիշերային դասախօսութիւն, Թուրք, Ֆրանս. լեզուաց և առևտրական ուսումանց: 10—10

ՆՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

Որո՞նք են օրուան լաւագոյն ու նորագոյն հրատարակութիւնները:

Դիմեցէք Գըլըճեան գրատուն, Կ. Պոլիս, Զաքիմաքճըլար՝ թիւ 25, և ահա ձեռքի տակ պիտի ունենաք օրուան հարցերուն և այժմէութեան համապատասխան հրատարակութեանց շարք մը, հետաքրքրական ըլլալուն չափ աժան:

Գըլըճեան գրատան այդ նոր հրատարակութիւններէն յիշենք՝ «Բռնակալին Մահը» (3 դրշ.), «Կարմիր Պալանին Ոլքը» (5 դրշ.), «Այրած քնար մը Բինկեանի մախբերերան վրայ» (100 փր.), «Ազատութիւն քաղաքական և անտեսական» (50 փր.), «Փախստականը» (2 դրշ.), «Հերասպիներ» (3 դրշ.), «Հատ» (60 փր.), «Կարմիր Օրեր» (6 դրշ.) «Սօսիալիզմ և Հայրենիք» (2 դրշ.), «Երկու Սրտեր» (3 դշ.), «Արշալոյսի Ղօղանջներ» (5 դրշ.), «Վէժ» (5 դրշ.), «Ալ ու Երկարան» (5 դրշ.), «Հայրենիքի Երգարան« (40 դրշ.), Կոչ Հաղեբանութիւնը» (8 դրշ.), «Վերադարձ Սասունէ» (1 դրշ.), «Առաջին Անգամը» (50 փր.), «Շուդ Մադ» (1 դրշ.), ինչպէս նաեւ Սասունայի առաջնորդ Մուշեղ եպիսկոպոսի վերջին թեր գործը՝ «Հայկան Խրատները» (8 դրշ.): Երկու սէր (Վարդօք) 5 դրուշ, Ատոմեայի Ջարդի Թղթատարով 6.50, Կենսագրութիւն Իզմիրլեանի 2, Շահնառան Պիտանի Գիտելեաց 6, Բիւզանդական Հայ Կայսրներ 3, Պիտագորոս՝ դրուագ 3, Բուրքերէն 1, Ատարայի Արծիւը 3, Զէյթունի անցեալը ու ներկան 5, Մահուան պատիժ կախաղաններու 1.50, Կարիդ պիպեր 5, Ընկեր Լողօյի 2, Փառաւորման օձախ 8: Գըլըճեան Գրատան Գրացուցակը ձրի:

Մի՛ մոռնաք Գըլըճեան գրատան հասցէն: Դժգոհ չէք մնար: 30—20

ՏԻՕՅՉ ՊԱՆՔ
ՊԵՐԼԻՆ
Հիմնեալ 1870ին

Դրամագլուխ Մրք. 200,000,000
Պահեստ 1908ի վերջը » 103,699,00
Շահաբաժին 1899էն 1902 11%
1904էն 1908 12%

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂՔ. Պրէմ, Տրէզտ, Ֆրանքֆօրթ, Համպուրկ, Լայբցիկ, Միւնիխ, Լոնտոն, Նիւրընպէրկ, Վիսպատ:

Մասնաճիւղ Կ. Պոլսոյ
Արձանագրեալ Գերմանական Կայսերական Ընդհ. Հիւպատոսարանը 1909 Յուլիսի 20ին:

Գլխաւոր Կեդրոնատեղի Ղալաթիա, Վոյվոտա փողոց, 25-27 Անատօլուի Օսմ. Երկաթուղւոյ Ընկերութեան շէնքին մէջ:

ՄԱՍՆԱՃԻՒՂ Ի ՍԹԱՄՊՕԼ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆՈՒԹԵԱՆ ԱՌԺԱՄԵԱՅ ԳՐԱՍԵՆԵԱԿՆԵՐԸ՝ Աշըր էֆ. փողոց Բիւթիւպհանէ, Պասմաճեան խան:

ԲԱՑՈՒՄՆ ՍԹԱՄՊՈՒԼԻ ԿԻՇԷՆԵՐՈՒՆ
4/17 Օգոստ 1909

Մնտուկը բաց է ժամը 9½էն 4 (ը.և.)
Ուրբաթ օրերը » 9½էն 1 (ը.և.)

Տիօյչ Պանքի Սթամպուլի մասնաճիւղը պանքային ամէն գործառնութիւններ կը կատարէ:

Ընթացիկ Հաշիւներ կը բանայ:

Ի տես կամ որոշ պայմանաժամով վճարելի գումարներ կ'ընդունի:

Երաշխաւորութեամբ և ընթացիկ հաշուով փոխատուութիւններ կ'ընէ:

Մուրհակներ կը զեղչէ:

Ներքին և արտասահմանի բոլոր գլխաւոր հրապարակներուն վրայ քաշուած չէքեր ու փոխանակագիրներ կը գնէ ու կը ծախէ:

Աշխարհի բոլոր կարեւոր հրապարակներուն համար վարկի թղթեր, նամակով կամ հեռագրով վճարման հրամաններ կուտայ:

Ամէն երկրի վրայ քաշուած պարզ կամ ռօքիւմանթէր փոխանակագիրներ կը գանձէ:

Ապրանքներու նկրածման համար վաւերաթղթերու փոխարէն վարկ կը բանայ:

Պոլսոյ և արտասահմանի սակարաններուն մէջ արժեթղթեր կը գնէ ու կը ծախէ:

Արժեթղթեր ու բաժնեթղթեր կը պահէ: 3—1

Օսմանեան Ընկերութիւն
ՄԵԾ ՁՈՒԼԱՐԱՆ ՏՊԱԳՐԱԿԱՆ ՏԱՌԻՑ
18. ՍԻՐՔԷՃԻ. ԹՐԱՄՎԱՅ ՃԱՏՏԷՍԻ. ԽԻՒՏԱՎԷՆՏԻԿԵԱՐ ՓՈՂՈՑ. 18

Տպարանատէրները՝ գիր հայթայթելու դժուարութիւնէն, գինին սղութենէն, շուտով մաշելէն և երբեմն ալ գիրերուն անկանոն ձուլուելէն կը գանգատէին: Այս գանգատներուն բոլորն ալ նախատեսելով ՕՍՄԱՆԵԱՆ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ անունով մեծ Ձուլարան մը հիմնուած է Կ. Պոլիս, Հօճա-Փաշա, Խիւտավէնտիկեար փողոց, Թրամվայ Ճատտէսի, Թիւ 18, ուր կը պատրաստուին ամէն լեզուէ և ճաշակաւոր տառեր: Եւրոպա գացած և վերջերս վերադարձած տառատպէտ մը Թրանսայէն նորանոր մեքենաներ միասին բերած, գեղագիրներ՝ Հայերէն և Թուրքերէն ամէն Բանինթօի վրայ տառեր գեղագրած և այս տառերը վարպետներու կողմէ Չէլիկի վրայ փորագրուած են: Գիր ձուլելու մասին Կ. Պոլսոյ էն ճարտար և տառատպէտ ու փորձ վարպետ մը հետ ընկերացած ըլլալով, ինչպէս ուրիշ ձուլարաններու այեւ աշխատաներու չեղըլով, ինք անձամբ գործին գլուխը կը գտնուի: Տառերը երկու անգամ մետաղէ շինել սովորական եղած էր, բայց դիմանալու և ճաշակաւոր ըլլալու համար երրորդ և չորրորդ մետաղներ ալ կը դրուին և ծախքէ չվախնալով այս մետաղներուն ամէնէն լաւն և ամէնէն մաքուրը կը գործածուի և յաճախորդաց դիւրութեան համար գիներն ալ խիստ չափաւոր են:

Կը խնդրուի ազնիւ յաճախորդներէն որ բարեհաճին անգամ մը այցելել մեր Ձուլարանը, համոզուած ըլլալու համար գիներու դրսով ածմանութեան և գիրերու ամրութեանը մասին: Գաւառական յանձնարարութիւնք կը կատարուին անթերի կերպով: 50—17

ՕՍՄ. ԱՊԱՀՈՎԱԳՐԱԿԱՆ
ԸՆԴՀԱՆՈՒՐ ԸՆԿԵՐՈՒԹԻՒՆ
ՀԻՄՆԵԱԼ ՎԵՀ. ՍՈՒԼԹԱՆԻՆ
1892 ՕԳՍ. 2/14 ԵՒ 1320 ՍԷՖ. 20 ԹՈՒԱԿԻՐ ՖԷՐՄԱՆՈՎ

Դիմել Ընկերութեան Կեդր. Գրասենեակը, Ղալաթիա Նաղը խան, Հէզարէ փողոց, թիւ 14, Բօօրէրաթիվ վաճառատան դիմաց կամ հետեւեալ հասցէներուն:

Պոլիս, մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Եէնի Ճամիի հրապարակ:
» Մ. Ի. Սամօք, Շէյխ-իւլ-Իսլամ խան, Պահչէ Գաբու թիւ 10:
» Ասլան պէյ և Ընկ. Վէզնէճիլէր փողոց:
» Գ. Ա. Այմէլօղլու, Խմիր-Էմիր Պահչէ Գաբու, Իզմիր փողոց:
Գատըգիւղ, Ալեքսանդր Ալեքսիատիս Շուկայի հրապարակ:
» Մ. Ա. Անդրիա, Մօտա ճամբայ.

Պէօյիւքտէրէ, Մ. Ա. Տէմարքի:
Բերա, Մասնաճիւղ Օսմ. Կայս. Պանքայի Մեծ Փողոց:
Շիշլի, Մ. Է. Ռօսի, Պէօյիւքտէրէ ճամբայ, թիւ 137:
Ղալաթիա, Մ. Ա. Բիլէնտցի, թիւ 12 Թիւնէլ խան:
Մեծ-Կղզի, Ըէնուէ էֆ.:
Մագրիգիւղ, Մ. Ա. Անկելիտէս, կայարանի հրապարակ.
Սան Ստէֆանօ, Բէշչեան էֆ.:

Գործակալութիւնք Օսմ. գլխաւոր քաղաքաց մէջ:

ՀԱՆՐԱԾԱՆՕԹ
ՎԱՃԱՌԱՏՈՒՆ ԹԷՅԻ
Կ. ՆԱՎՐՈՒԵԱՆ ԵՒ Յ. ԻՍԱԳՈՒԼԵԱՆ
Կ. Պոլիս, Ճէլալ Պէյ խան.

Սոյն վաճառատան համբաւը ամբողջ Արևելքի մէջ այնքան ընդհանրացած է որ, աւելորդ է անոր գովեստն ընել: Իր ուղղակի ներածած Չինու, Ճավայի, Սէյլանի և ուրիշ բազմազան թէյերը իրենց այլ և այլ յատկութիւններով մինչ գնահատուած ու փնտռուած են, և վաճառատան փորձուած ու անդրդուելի ուղղամտութիւնը մեծ երաշխաւորութիւն եղած է մինչ իր պատուարժան յաճախորդաց համար, և հետզհետէ բարձրացուցած է իր վաճառանիշին արժէքը: Ուստի պատ. յաճախորդներէն կը խնդրուի պահանջել մինչ Խարխիս վաճառանիշը, որ կը գտնուի Թուրքիոյ բոլոր քաղաքներուն մէջ:

ԳԻՆԵՐԸ ՄԻՇՏ ՉԱՓԱՒՈՐ

ՄԵԾ ԳՈՐԾԱՐԱՆ
ԹԻԹԵՂԵԱՑ ՏՈՒՓԵՐՈՒ

Տեարք Կ. Նավրուեան և Յ. Իսագուլեան հաստատած են նաև Թիթեղեայ տուփերու [illegible] գործարան մը՝ օժտուած ամէնէն վերջին ու կատարելագոյն [illegible] մեքենաներով, և ուր կ'աշխատին [illegible] Հայեր:

Օրական արտադրութիւն
34,000 ՏՈՒՓ

Արագ և կանոնաւոր գործադրութիւն ամէն տեսակ թիթեղեայ տուփերու և ամանեղէնի յանձնարարութեանց:

Ընթացիկ հետ տուփեր մինչ պատրաստ կը գտնուին մեծաքանակ:

ԱՄԵՐԻԿԵԱՆ ՁԵՒՈՎ
☞ ՐԷՁԷԼԻ ԸՆՏԻՐ ՏՈՒՓԵՐ
զոր Թուրքիոյ մէջ միայն այս գործարանը կը պատրաստէ:

ԳԻՆԵՐ ԽԻՍՏ ՉԱՓԱՒՈՐ 50-20

ՏԷՐ ԵՒ ՏՆՕՐԷՆ
ՅՈՎՀԱՆՆԷՍ ՇԱՀՆԱԶԱՐ

Անատօլուի Օսմանեան Երկաթուղի

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ Հայտար-Փաշայի և Բէնտիկի միջեւ երթեւեկող կառախումբերու
1909 Մայիս 1 (Ն. Տ.)էն սկսեալ

		Առտու									Երթ			Իրիկուն								
Կամուրջ	մ.	— —	10 48	11 —	11 56	12 19	1 02	2 28	3 43	4 10	5 24	6 53	7 49	8 47	9 22	9 51		10 33	11 06	11 40	12 38	1 18
Հայտար-Փաշա	ժ.	— —	11 08	11 20	12 16	12 39	1 22	2 48	4 05	4 30	5 41	7 13	8 09	9 07	9 42	10 11		10 53	11 26	12 00	12 58	1 38
	մ.	10 45	11 16	11 50	12 26	12 44	1 27	2 53	4 10	4 35	5 51	7 25	8 14	9 15	9 48	10 17	11 —	11 07	11 32	12 06	1 02	1 43
Գըզըլ Թօփրագ	»	— —	11 24	— —	12 34	12 52	1 35	3 01	4 18	4 43	5 59	7 34	8 22	9 23	— —	10 23	. . . .	11 15	11 40	12 14	1 10	1 51
Ֆէնէր Եօլու	»	10 57	11 28	12 02	12 37	12 56	1 38	3 04	4 21	4 47	6 02	7 38	8 26	9 26	— —	10 29	. . . .	11 18	11 44	12 18	1 14	1 54
Կէօզ Թէփէ	»	— —	11 32	— —	12 41	1 —	1 42	3 08	4 25	4 51	6 06	7 43	8 30	9 30	— —	10 35	. . . .	11 22	11 48	12 22	1 18	1 58
Էրէնքէօյ	»	11 03	11 39	12 02	12 46	1 04	1 47	3 13	4 29	4 55	6 10	7 48	8 34	9 33	10 —	10 38	. . . .	11 26	11 53	12 27	1 23	2 03
Պօսթանճը	»		11 45	12 20	12 52	1 11	1 53	3 19	4 36	5 01	6 16	7 55	8 40		10 06	10 44		11 31	11 59	12 34	1 28	2 08
Մալթեփէ	»		11 54	12 33	12 59	1 19	2 01	3 28	4 44	5 08	6 25	8 07	8 48		10 15	10 51		11 41	12 07	12 42	1 36	2 16
Գարթալ	»		12 04	12 49		1 29	2 12	3 38	4 54		6 35	8 22	8 58		10 25			11 48	12 15	12 49	1 43	2 26
Բէնտիկ	»		12 11	1 —		1 36	2 19	3 45	5 01		6 42	8 32	9 05		10 32			[illegible]	12 25	1 —	1 53	2 33

		Առտու									Դարձ			Իրիկուն								
Բէնտիկ	մ.	10 17		11 37	12 14	12 42		2 01	2 38	2 18	4 07		6 04	7 46	9 25		9 46	11 04			12 06	12 46
Գարթալ	»	10 25		11 45	12 22	12 51		2 10	2 46	3 10	4 15		6 12	7 54	9 33		9 57	11 12			[illegible]	12 52
Մալթեբէ	»	10 35		11 56	12 33	1 01	1 34	2 20	2 56	3 26	4 25	5 18	6 23	8 05	9 43		10 13	11 23	11 52		12 26	1 05
Պօսթանճը	»	10 43		12 04	12 41	1 10	1 42	2 28	3 04	3 37	4 34	5 26	6 31	8 13	9 51		10 24	11 31	12 01	12 22	12 35	1 13
Էրէնքէօյ	»	10 50	11 54	12 11	12 48	1 17	1 49	2 34	3 11	3 48	4 40	5 32	6 37	8 19	9 58	10 22	10 36	11 42	12 07	12 28	12 43	1 24
Կէօզթէբէ	»	10 54	11 58	— —	12 52	— —	1 53	2 38	3 15	3 52	4 44	5 36	6 41	8 23	10 02	10 26	— —	[illegible]	[illegible]	— —	[illegible]	[illegible]
Ֆէնէր Եօլու	»	10 58	12 03	— —	12 57	— —	1 57	2 42	3 19	3 57	4 49	5 40	6 45	8 28	10 06	10 31	10 44	[illegible]	12 16	— —	[illegible]	[illegible]
Գըզըլ Թօփրագ	»	11 01	12 06	— —	1 —	— —	2 —	2 45	3 22	4 01	4 52	5 48	6 48	8 31	10 09	10 34	— —	[illegible]	12 20	— —	[illegible]	[illegible]
Հայտար-Փաշա	ժ.	11 09	12 14	12 21	1 08	1 27	2 08	2 53	3 30	4 10	5 —	5 51	6 56	8 39	10 17	10 42	10 54	11 57	12 27	12 40	1 —	1 39
	մ.	11 14	12	26 26	1 13	1 33	2 13	2 58	3 35	4 20	5 05	5 56	7 04	8 44	10 22		11 02	12 02			1 06	1 44
Կամուրջ	ժ.	11 31	12	46 46	1 33	1 53	2 33	1 18	3 55	4 40	5 25	6 16	7 21	9 04	10 42		11 22	12 22			1 26	2 04

ԺԱՄԱՆԱԿԱՑՈՅՑ ՖԷՆԷՐ-ՊԱՂՉԷԻ ԿԱՌԱԽՈՒՄԲԵՐՈՒՆ ԿԻՐԱԿԻ ԵՒ ՈՒՐԲԱԹ ՕՐԵՐ

ԵՐԹ

Գարաքէօյի Կամուրջ	մեկնում	6 36	7 49
Հայտար-Փաշա	ժամանում	6 56	8 09
» »	մեկնում	7 01	8 14
Գըզըլ Թօփրագ	»	7 09	8 22
Ֆէնէր Եօլու	»	7 10	8 23
Ֆէնէր Պաղչէ	ժամանում	7 20	8 35

ԴԱՐՁ

Ֆէնէր Պաղչէ	մեկնում	8 16	11 08
Ֆէնէր Եօլու	»	8 28	11 17
Գըզըլ Թօփրագ	»	8 31	11 20
Հայտար-Փաշա	ժամանում	8 39	11 28
» »	մեկնում	8 44	11 33
Գարաքէօյի Կամուրջ	ժաման.	9 04	11 53

ԺՈՂՈՎՐԴԱԿԱՆ ԹԵՐԹՕՆ (24)

ՊԱՐՈՒԹԱՆ

Դ.

—Դարձեալ պիտի կատակեմ:

—Այսինքն թէ՝ ես անդամներուն եղբօրն եմ և դուք զիս հոն պիտի գըլլէք: Այս է՝ դարձեալ պիտի կատակեմ ըսելնիդ: Ինչ, ատոր համար զիս կ'ամբաստանէք, ես «անմեղ եմ» կը գոչեմ, և դուք մեր մէջ կեր մը չէք գտներ: Ինչո՞ւ, ձեր դատարանն ըլլալո՞ւս համար: Դիւր է, մեր դատիւը փաստին մէջ է. բայց ասիկայ զօրաւոր պատճառ մըն է՝ որ ինծի օգնէք՝ զայն պաշտպանելու ու փրկելու համար:

Բրօսբէր կրցած էր զսպել վերջապէս ձայնի այն շեշտերը, որ տարակոյսը կը մատնէին կը խոթէին զինուորներն բազմամասնութեան խորը և ամենէն զօրաւոր համոզումներուն խակ կը խախտէին: Պ. Պէրթօմի յուզուած էր:

—Սակայն, մրմնջեց, ամէն բան քեզի դէմ է:

—Այո՛, հա՛յր ջան, փառք չէք գիտեր որ օր մը պարտաւորեցաւ Մատլէնին խոյս տալ. ասոր պէտք էր: Ցուասնոտած էր, ուղղի խնդութիւն ընել. մոռացում վիճակի և սոփթ ու զզուանք միայն գտայ: Ո՛հ, Մատլէն:

Կը բղձէր: Ցեսայ աւելի սաստիկ զայրոյթով մը բսաւ.

—Ամէն բան ինծի դէմ է, ինչ փոյթ: Պիտի կարենամ ինքզինքս արդարացնել և կամ այս գործը հետապնդելով մեռնիլ: Մարդկային արդարութիւնը կրնայ սխալիլ. ես անմեղ ըլլալով կրնամ դատապարտուիլ, հոգ չէ, պատիժս կը կրեմ. բայց մարդ թերևս կ'ըլլէ վերջապէս...

—Թշուառ, ինչ կ'ըսես...

—Հա՛յր, կ'ըսեմ թէ հիմայ ես ալ ուրիշ մարդ եմ. այսուհետև կեանքս նպատակ մը ունի. վրէժխնդրութիւն: Ամենախոր մեքենայութեան մը զոհ եղայ: Որչափ ատեն որ երակներուս մէջ կաթիլ մը արիւն գտնուի՝ այդ մեքենայութեան հեղինակը պիտի փնտռեմ: Եւ պիտի գտնեմ, այո՛, պէտք է որ ա՛ն քաւէ իմ տառապանքներս, իմ չարչարանքներս: Հայրածը Թօմէյի ատենէն փուլ, պէտք է հոն մնալ...

—Զգուշացիր, ըսաւ Պ. Պէրթօմի. բարկութիւնը քեզ կը մոլորեցնէ:

—Այո՛ մեղքերնիդ կը հասկնամ, Պ. Անտրէ Թօմէյի ուղղամտութիւնը պիտի զօրէք. պիտի ըսէք ինծի թէ բոլոր առաքինութիւնները դայլեր օժիանէր են այդ նախապաշարեալ ընտանիքին ծոցը: Բայց ինչո՞ւ գիտէք: Ամենքին անդամն է որ ուղղամտութեան արտաքին գեղեցիկ երեւոյթ մը ինքզինքը ամենաամօթալի գաղտնիքներ կը ծածկէ: Ինչո՞ւ համար Մատլէն օր մը մէկէն ի մէկ արգիլեց ինծի այլ եւ իրեն հետ ամուսնանալու վրայ խօսիլ: Ինչո՞ւ զիս մերժեց, ինքը որ մեր յամենալէն ինծի չափ կը տառապի, ինքը որ զիս զիս կը սիրէ, լաւ կը հասկնա՞ք, զիս կը սիրէ... բաժնուածս ապահով եմ և սակայն ալ ունիմ...

Զաւկին հետ սկսելու համար Պ. Պէրթօմի չորքնուած ժամանակը լուացած ըլլալ բանտապահը եկաւ իմաց տալ:

Ցեսափ սեւով կիւրաւոր պզտցումներ պատառ պատառ կ'ընէին այդ խեղճ հօրը սիրտը և մասնելու կորզութիւնը կը ջլատէին:

Եթէ արդարև Բրօսբէր կրնայ կ'ըսէր, ապացոյին ինչ մեծ պիտի ըլլար իր եղծի խոյթը որ զաւկին դժբաղդութիւնը ինքն ալ ծանրացուցեր էր: Եւ ո՞վ կրնար հաստատել թէ անոր չամբը ճշմարիտ չէ: Եւ այն զաւկին ձայնը, որուն համար ինքն ա՛յնքան տանն կը պարծենար, իր որուն մէջ արթնցուց բոլոր այն հօյրական զգացում, զոր բանի ուզած էր քնացնել: Ի՛հ, եթէ յանցաւոր ալ էր, մինչև անոր իր զաւակը ըլլալէ կը դադրէ՞ր: Դէմքը իր աւելի խստութիւնը կորսնցուց, աչքերը արցունքով լեցուեցան, պատրաստ էր լալու: Սակայն ուժեղ ջանքեր ծախսեց կրցաւ զսպել արցունքը բուռն կըլալ ինչպէս մտած էր, բայց այդ անդուլթ քաջութիւնը չկրցաւ ունենալ: Սիրտը կտոր կտոր եղաւ, թևերը բացաւ և Բրօսբէրը կուրծքին վրայ սեղմեց:

—Ո՛հ զաւակս, մինչեւ մեկնելս մեջքէն, եղանի թէ բաժնուիլ նման ըլլային:

Բրօսբէր կը յաղթանակէր, հայրը իր անմեղութեանը գրեթէ համոզուեր էր: Սակայն ժամանակ չունեցաւ իր յաղթանակին վրայ ուրախանալու: Աչքերին դուռը գոցուեցաւ ետեւը նորէն բացուեցաւ և բանտապահին ձայնը լսուեցաւ:

— Հարցաքննութեան հրաւիրեցէք, պարոն:

Սակայն իր քալուածքը աւելի օրուան քալուածքին չէր նմաներ, բոլորովին մեծ փոփոխութիւն մը կրած էր: Կը քալէր բարձրագլուխ, անձնավստահ քայլերով և հաստատ որոշումի մը կրակը կը փայլէր աչքերուն մէջ:

Հիմա ա՛լ ճամբան գիտէր և իրեն ընկերացող սափկաճէն քանի մը քայլ առաջ կ'երթար:

Երբ կ'անցնէր այն յած ու պղտակ սրահէն, ուր կը կենան քրէականներն և սպասելու կարգ ունեցող ոստիկաններու, դէմ առ դէմ եկաւ ասկի ամենայն այն մարդուն հետ, որուն հանդիպած էր հարցաքննութեան սրահին մէջ և որ այնքան ուշադրութեամբ իրեն նայած էր երկար ատեն:

— Միթէ ատէ՛ք, Պ. Բրօսբէր Պէրթօմի, ըսաւ այս մարդը, եթէ անմեղ էք, օգնութիւն պիտի գտնէք:

Բրօսբէր կանգ առաւ զարմացած. պատասխան մը կը փնտռէր տալու, բայց մարդը արդէն հեռացած էր:

— Այս մարդը ո՞վ է, հարցուց երկուէն ներս պահապանին:

— Չէ՞ք ճանչնար, պատասխանեց պահապանը խորին զարմանքով մը. Պ. Լըքօքն է, ապահովութեան պաշտօնեայ...:

— Ասա Լըքօքն ո՞վ է:

— Պարոն Լըքօք կրօք ըսել, քթմնչեց պահապանը՝ նախատական մը կերպարանքով, ինքնինը չի պատմեր: Պ. Լըքօք անանկ մէկն է որ, ամենուըն խափր չի զար և ինչ որ իմացուելու չէ՝ կ'իմանայ: Եթէ այն անուշ լեզու անսոր Ֆանֆէրլօյին տեղ ձեր գործը այս մարդը յանձնէր, շատոնց վերջացած, կարգադրուած կ'ըլլար: Զղջալու չի սիրեր: Այսուհետեւ կ'երեւայ որ ձեր ծանօթներէն ըլլալու է:

—Հա՛ պարոն առաջ զինքը տեսած չէի:

—Ասոր չէ՞ք կրնար փառաց ըլլալ, փառս ըլ ով որ կրնայ պարծենալ որ Պ. Լըքօքի ճշմարիտ դէմքը կը ճանչնայ: Այսօր ան է, վաղը ան, մերթ թուխ, մերթ խարտեաշ, երբեմն շատ երիտասարդ, երբեմն ալ այնքան ծեր որ, կարծես թէ հարիւր տարու է: Երբեմն ինծի անգամ խաղ կը խաղայ: Անծանօթի մը հետ կը խօսիմ, մէյ մըն ալ ինչ տեսնեմ. ինքն է: Եթէ ինծի ըսէին թէ դուք Պ. Լըքօքն էք, պիտի պատասխանէի թէ շատ կարելի է: Ի՛հ, իրաւամբ կրնայ պարծենալ որ մարմնին ինչ որ ուզէ՝ ան կ'ընէ:

Պահապանը դեռ երկար ատեն պիտի խօսէր Լըքօքի վրայ, բայց ամբաստանեալին հետ հասած էր արդէն հարցաքննութեան սրահը:

Այս անգամ Բրօսբէր չհարկադրուեցաւ սպասել փայտէ խոնարհ նստարանին վրայ. ընդհակառակն դատաւորը իրեն կը սպասէր:

(Շարունակելի)